

ΛΟΓΟΣ ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΕΟΡΤΙΟΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 2118 (suppl. 118) χειρογράφῳ κώδικι τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος¹ περιέχεται (φ. 3r - 22r) λόγος «τοῦ πανσεβάστου Νομοφύλακος καὶ Κριτοῦ Θεσσαλονίκης Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπούλου

¹ Τὸ χφ. τοῦτο, ἀνήκον ἄλλοτε εἰς τὸ ἑλλ. Γυμνάσιον Θεσσαλονίκης, ὑπ' ἀριθ. 49, περιεγράφη συντόμως ὑπὸ τοῦ D. S e r g u y s, ἐν Revue des Bibliothèques 13 (1903) 60. Ἡ λεπτομερεστέρα περιγραφή τοῦ κώδικος ἔχει ὡς ἑξῆς: Διαστάσεις 0.220×0.145. Χαρτῶς (πλὴν τῶν φ. 158 - 177 ὄντων ἐκ περγαμινῆς) ἐκ φ. 233 ἠριθμημένων μεταγευστέρως καὶ ὑπὸ τὴν σημερινὴν μορφήν του (διότι, ὡς ἐλέγχεται ἐκ τοῦ ἐν φ. 2 Πίνακος περιεχομένων, μεταξὺ τῶν φ. 22/23 ὑπῆρχον ἄλλα δέκα φύλλα, ἐκπεσόντα μεταγευστέρως, περιέχοντα δέ: «Λέοντος τοῦ αἰδίου βασιλέως Ἐγκώμιον εἰς τὸν αἰδίου σφραγίτην Δημήτριον», ἀρχ. «θανμασιὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς...» καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 λόγου). Ὁ ὅλος κώδιξ, γεγραμμένος διὰ διαφόρων χειρῶν, τοῦ ιδ' ἢ ιε' αἰῶνος· τὰ ὑπ' ἀριθ. 2, 3, 4 καὶ 7 διὰ τῆς αὐτῆς χειρός, δι' ἧς καὶ ὁ πίναξ· ἐπίσης τὰ ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 5. Στάχως βυρσίνη. Περιεχόμενα: 1) φ. 3r: ὁ κατωτέρω δημοσιευόμενος λόγος, 2) φ. 23r: ἀκέφαλος· ἐκ τοῦ πίνακος φαίνεται περιεχόμενος: Ἰωάννου Χαροφύλακος Θεσσαλονίκης τοῦ Σταυρακίου Λόγος εἰς τὰ θαύματα τοῦ αὐτοῦ μεγάλου ἁγ. Δημητρίου (ἀρχ. «ὁ λόγος τοῦ μυρορροῦ Δημητρίου τὰ θαύματα...»), 3) φ. 70v: Συμῶν μοναχοῦ καὶ φιλοσόφου Ἐγκώμιον εἰς τὸν θῆιον καὶ πανένδοξον τοῦ Χριστοῦ μεγαλομάρτυρα Δημήτριον (ἀρχ. «Δημήτριος ὁ μέγας ἐν ἀθληταῖς...»), 4) φ. 79r: Κανὼν εἰς τὸ γενόμενον θάναμα παρὰ τοῦ μεγίστου ἐν μεγαλομάρτυσι Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος τῷ πρώτῳ Σαββάτῳ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Τεσσαρακοστῆς (ἀρχ. «ὁ θανμασιὸς ἐν ἁγίοις ὄντως Θεός...»), 5) φ. 83r: Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Εὐχαϊτων καὶ συγκέλλου, Λόγος εἰς τὴν σύναξιν τῶν ἀσωμάτων (ἀρχ. «καὶ τοῦτο τῆς ἀκρας ἀγαθότητος...»), 6) φ. 107r: Νείλου τοῦ ἀγιωτάτου Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Πατέρα ἡμῶν Γρηγόριον ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης (ἀρχ. «Οὐδὲν οὕτως ἐπαχθές...»), 7) φ. 149r: Μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου τοῦ νέου (ἀρχ. «Οὐ σιας τὰ εὐφρόσυνα...»), 8) φ. 158r: Βίος καὶ μαρτύριον τῆς ἁγίας Ἀννσίας τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ συγγραφεῖς παρὰ Φιλοθέου ἀρχιερέως (ἀρχ. «Οὐδὲν ἀρετῆς τιμώτερον...»), 9) φ. 178r: Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Πατέρα ἡμῶν Γρηγόριον τὸν θεολόγον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, συγγραφεῖς παρὰ... κυρίου Θεοδούλου τοῦ μαγίστρου (ἀρχ. «Οὐχ ὅπως οὐδ' ἂν ἦς οἶμαι τῶν πάντων...»). Ἐν φ. 2: «Πίναξ ἀκριβῆς τοῦ παρόντος βιβλίου» (ὅπου ὁμως παραλείπεται τὸ ὑπ' ἀριθ. 4). Ἐν φ. 101v, 105r καὶ 106r διάφορα σημειώματα.

εἰς τὴν προεόρτιον ἐορτὴν τοῦ μεγάλου Δημητρίου τοῦ Μυροβλύτου». Ὁ λόγος οὗτος τυγχάνει, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, ἀνέκδοτος, εἶναι δὲ ὅλως ἄγνωστος εἰς πάντας τοὺς ἀσχοληθέντας περὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἀρμενοπούλου. Ἐχρησιμοποιήθη δὲ ὁ λόγος οὗτος, ἐὰν δὲν ἀπατώμαι, μόνον ὑπὸ τῶν Ο. Ταφραλί¹ καὶ Α. Ξυγγοπούλου².

Ὁ λόγος οὗτος ἀποτελεῖ τυπικὸν δεῖγμα ἐκκλησιαστικῆς ρητορικῆς, ὡς αὕτη ἀνεπτυχθῆ ἐπὶ Βυζαντινῶν, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ ν' ἀποφύγῃ ὁ Ἀρμενόπουλος τὰ ἀπὸ λογοτεχνικῆς πλευρᾶς ἐλαττώματα τῶν τοιοῦτων λόγων: τὸν ἄμετρον ἐγκωμιασμόν, τὴν συχνὴν χρῆσιν τῶν παρηγήσεων καὶ τῶν μεταφορῶν, κλπ.³ Συντεταγμένος εἰς ἀττικὴν διάλεκτον⁴, νομίζω, ὅτι εἶναι ἐκ τῶν καλυτέρων σωζομένων λόγων εἰς τὸν ἄγ. Δημήτριον⁵. Θεωρῶ ἐπιβαλλομένην τὴν

¹ Εἰς τὰς δύο περὶ Θεσσαλονίκης μονογραφίας του: *Théssalonique au quatorzième siècle* καὶ: *Topographie de Théssalonique*, ἀμοτέρως ἐκδοθεῖσας τὸ 1913.

² Συμβολαὶ εἰς τὴν τοπογραφίαν τῆς Βυζαντινῆς Θεσσαλονίκης (Θεσσαλονίκη 1919) καὶ: Αἱ περὶ τοῦ ναοῦ τῆς ἀχειροποιήτου Θεσσαλονίκης εἰδήσεις τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου, ἐν τῷ ὑπὸ ἐκτύπωσιν τόμῳ ἑξακοσιετηρίδος Ἀρμενοπούλου, σ. 1-26, ἐνθα ὁ συγγραφεὺς χρησιμοποιεῖ δύο ἐκτεταμένα πῶς ἐδάφια τοῦ Λόγου, μετὰ τινων ὅμως παραναγωγῶσεων. Δὲν δύναμαι νὰ συγκαταλέξω οὔτε τὸν Κ. Ζησίου, ἐν Πρακτ. τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας τοῦ ἔτους 1913 (Ἀθ. 1914) σ. 130, οὔτε τοὺς Ch. Diehl, M. Le Tourneau, H. Saladin, *Les monuments chrétiens de Salonique* (Paris 1918) σ. 52 ἐπ., 98 σημ. 4, οὔτε τὸν Ἐμμ. Β. Μάνον, *Τὰ Δημήτρια*, ἐν π. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς 30 (1948), 220-230, μετὰ τῶν χρησιμοποιησάντων τὸ γφ., διότι πάντες οὗτοι οὐχὶ ἐξ αὐτοψίας, ἀλλὰ μέσῳ τῶν εἰρημένων μονογραφιῶν τοῦ Ταφραλί ἔλαβον γνῶσιν τοῦ γφ.

³ Πρβλ. Α. Εἰκhardt, ἐν Ἱστορίᾳ τῆς βυζ. λογοτεχνίας τοῦ Κρουμβάχερ, μετ. Γ. Σωτηριάδου, τ. Α' σ. 319 ἐπ., 322.

⁴ Λόγῳ τοῦ θέματος, τὸ ὕφος δὲν εἶναι ἀμιγῶς ἀττικόν, ἀλλ' ἐπηρεάζεται καταφανῶς ὑπὸ τῆς γλώσσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας. Πάντως ἡ προσπάθεια τοῦ Ἀρμενοπούλου, ὅπως χρησιμοποιήσῃ τὴν ἀττικὴν διάλεκτον, ἐπιτυχῆς κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι ἐμφανῆς ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως ἐν δεδομένῃ εὐκαιρίᾳ τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ καί, μετὰ τινος ἐκζητήσεως, λέξεων σπανίων τῆς ἀττικῆς διαλέκτου (π.χ. *λήμα*, *ἐνεός*, *γεννικός*, *ἀναπεμπάζομαι*), ἢ χαρακτηριστικῶν ταύτης (π.χ. *γλώττια*). Δὲν παραλείπει ὅμως ὁ Ἀρμενόπουλος νὰ διανθίσῃ τὴν ὁμιλίαν του καὶ διὰ γλωσσικῶν στοιχείων ἐκ τοῦ ποιητικοῦ λόγου τῶν ἀρχαίων· οὕτω χρησιμοποιεῖ τὸ ποιητικόν: *θεοδότως* (φ. 9ν) καὶ *ἀμπλάκημα* (φ. 6r), ἐπίσης τὸν ποιητικὸν παρακείμενον: *τέθηγα* (φ. 3r), τὴν δημορικὴν ἔκφρασιν: *βαθὺ λήϊον* (φ. 18ν) κλπ. Ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐν τῷ δημοσιευομένῳ κειμένῳ ἀνίχνευσις ἐπτὰ ἀθησαυρίστων ἐν τοῖς λεξικοῖς συνθέτων λέξεων, τῶν ἑξῆς: *προσεπιχορηγῶ*, *συμπροεορτάζω*, *ὑπεράδω*, *ὑπεράμιλλος*, *ὑπερμειζόνος*, *ὑπερμελωδῶ*, *ὑπερρείδομαι*.

⁵ Εἰς ἐμὲ γνωστοὶ λόγοι, ἐγκώμια ἢ προσφωνήματα εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον εἶναι οἱ ἑξῆς: 1) *Λέοντος τοῦ Σοφοῦ*, *ἐγκώμιον* καὶ *δύο ὁμιλίαι*: ἔδημ. ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Ἀκακίου, Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, Πανηγυρικοὶ Λόγοι (Ἀθ. 1868) σ. 124-139, 2) τοῦ ἀρχιεπ. Θεσσαλονίκης *Πλωτίνου* (ἴσως τῶν ἀρχῶν ζ' αἰῶνος), *ἐγκώμιον*

ἐκδοσιν τοῦ λόγου τούτου καὶ λόγῳ τῆς προσωπικότητος τοῦ ρήτορος¹ καὶ λόγῳ τῶν ἐνδιαφερουσῶν πληροφοριῶν περὶ τῆς ἐορτῆς² καὶ πανηγύρεως τοῦ

ἐδημ. ὑπὸ Θ. Ἰωάννου, Μνημεῖα Ἀγιολογικά (Βεν. 1884) σ. 41 ἐπ. (Ἐν τῇ μεταφράσει Σωτηριάδου τῆς Ἱστορίας τοῦ Κροουμάχερ, Ἐνθ' ἄνωτ. 327, ἀντί: Πλωτίνου, κατὰ λάθος: Φωτεινοῦ· ἐπίσης ἐν Bibliotheca hagiographica graeca [Bruxellis] 1895, σ. 36, κατὰ λάθος: Photinos]. 3) τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου, ἰδ' αἰῶνος, Λόγος· ἐδημ. ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. Σταχ. Α' 160-215. 4) Γρηγορίου, διακόνου καὶ ρεφερενδαρίου, ἀγνώστου ἐποχῆς, Ἐγκώμιον· ἐδημ. ὑπὸ Θ. Ἰωάννου, Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 67 ἐπ. 6) Ἰωάννου τοῦ Σταυρακίου, διακόνου καὶ χαρτοφύλακος Θεσσαλονίκης, τοῦ ιγ' αἰῶνος· παράφρασις εἰς ἀπλουστέραν γλῶσσαν· ἐδημ. ἐν τῷ Θεσσαυρῷ Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου (Βεν. 1570), ἐν τῇ Θύρα τῆς Μετανοίας (Βεν. 1795) καί, ὀρθότερον, ἐν Ν. Ἑλληνομν. 13, 189 ἐπ. Τὸ πρωτότυπον ἀνέκδοτον. 7) Νικήτα, ἀρχιεπ. Θεσσαλονίκης, τοῦ ια' αἰῶνος, Εἰς τὰ θαύματα· ἐδημ. ὑπὸ Α. Σιγάλα, ἐν Ἐπ. Ἐτ. Βυζ. Σπ. 12, 317-360. (Ο Fr. Halkin, ἐν Anal. Boll. 55, 376, παρατηρεῖ, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τοῦ Νικήτα τοῦ ἐκ Μαρωσίας, ὡς νομίζει ὁ ἐκδότης, ἀλλὰ περὶ τοῦ προκατόχου του). 8) Εὐσταθίου μητροπ. Θεσσαλονίκης, τοῦ ιβ' αἰῶνος, Λόγος ἐγκωμιστικὸς· ἐδημ. ὑπὸ L. Fr. Tafel, Eustathii Metropolitæ Thessalonicensis Opuscula (Frankfurt 1832) 167-182. 9) Ἰωσήφ, ἀρχιεπ. Θεσσαλονίκης, τοῦ θ' αἰῶνος, Ἐγκώμιον· ἐδημ. ὑπὸ τοῦ ρώσου Ἀρσενίου, Τοῦ δσίου πατρὸς ἡμῶν... Ἰωσήφ... ἐγκώμιον (Μόσχα 1889). Ἀνέκδοτοι δὲ οἱ ἑξῆς: 1) Λόγος τοῦ δσίου Θεοδότου, ἐπισκ. Ἀγκύρας, ἐν χφ. Ἐθν. Βιβλ. Νεαπόλεως Π c. 33 (πρβλ. Anal. Boll. 21, 396). 2) Ἐγκώμιον ἀνωνύμου, οὗ ἡ ἀρχή: «Πρεπόντως ἐκείνοι οἱ ἱερογλυφικοὶ διδάσκαλοι...», ἐν Μ. Βατοπ. 427, φ. 1-20. 3) Δύο ἐγκώμια ἀνωνύμων, ἐν Μ. Βατοπ. 802, φ. 31α-54. 4) Μελετίου τοῦ Συρίγου, Λόγος, ἐν Μ. Βατοπ. 503, φ. 31α-34. 5) Διονυσίου ἱερομ. ἐκ Σιατίστης, ἐγκώμιον, ἐν Μ. Βατοπ. 385, φ. 503-523 (πρβλ. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Συμπλ. Ἀγιορ. Καταλόγων Βατοπεδίου καὶ Λαύρας, σ. 16), 6) Νεοφύτου, πρεσβυτέρου, ἐγκώμιον, ἐν χφ. 1189 Ἐθν. Βιβλ. Παρισίων, φ. 112-119 (πρβλ. Tafali, Thessalonique κλπ. σ. III). Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν λόγων· περὶ δὲ τοῦ βίου καὶ διηγήσεων, περὶ τῶν θαυμάτων ἢ τοῦ μαρτυρολογίου τοῦ ἁγ. Δημητρίου, βλ. Bibliotheca hagiogr. graeca, σ. 35. Περὶ δὲ τῆς σχετικῆς ὁμολογίας, βλ. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, ἐν Ἐπ. Ἐτ. Βυζ. Σπ. 11, 120-150.

¹ Τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρμενοπούλου—νομοφύλαξ καὶ κριτῆς—ἐκ τῶν ἀνωτέρων τῆς δικαστικῆς ἱεραρχίας ἐπὶ Βυζαντινῶν, δὲν εἶναι βέβαιον, ἐὰν ὠφείλετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν προσωπικὴν ἀξίαν του, ἢ καὶ εἰς τὴν στενὴν συγγένειαν τῆς μητρὸς του πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην τὸν Καντακουζηνόν. Δὲν ἔχει μέχρι σήμερον ἀποκρυσταλλωθῆ θετικὴ γνώμη περὶ τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ ἔργου του· ἴσως τοῦτο ὀφείλεται καὶ εἰς τὸ πολύμορφον αὐτοῦ: ἐν μέρει νομικόν, ἐν μέρει νομοκανονικόν, ἐν μέρει δογματικόν, ἐν μέρει λεξικογραφικόν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἢ σπουδαιότερα, καθαρῶς ἐρηνιστικῆ, ἐργασία του—ἢ Ἐξάβιβλος—παρὰ τοὺς ἐνδοιασμοὺς τῶν μεταγενεστέρων νομικῶν, ἔχει ὑπὲρ ἑαυτῆς τὴν μεγίστην διάδοσιν, ἣν ἔσχεν ἐπὶ ἑξ συνεχεῖς αἰῶνας, εἰς ἣν διάδοσιν, ὅσον καὶ ἂν ἐβοήθησεν ἡ τύχη, δὲν δύναται πάντως νὰ εἶναι ἀμέτοχος ἢ πρακτικότης, μεθ' ἧς ἦτο αὕτη συντεταγμένη. Περὶ τοῦ τίτλου σεβαστὸς καὶ τῶν διαφόρων διαβαθμίσεών του, πρβλ. Du Cange, Glossarium, τ. II σ. 1339 ἐπ.

² Αἱ ἐορταὶ αὗται ἦσαν πολυήμεροι, ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς 20 Ὀκτωβρίου καὶ

πολιούχου τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς περιγραφῆς τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς Ἀχειροποιήτου¹, ὡς καὶ τῶν πληροφοριῶν περὶ τῆς Καταφυγῆς².

Περὶ τῆς πατρότητος τῆς δμιλίας ταύτης οὐδένα λόγον ἔχομεν, ὅπως ἀμφιβάλλομεν ἀντιθέτως, ἐκ τῆς παραβολῆς πρὸς ἄλλα ἔργα τοῦ Ἀρμενοπούλου, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ἀδιστακτως τοῦτον ὡς συντάκτην τοῦ λόγου οὕτως, ἐν τῇ «Κριτῶν Προκαταστάσει», ἀποτελούση τὸ προοίμιον τῆς Ἐξαβίβλου, ἀπαντῶμεν τὰς σπανίας λέξεις: ὑποποιός (σ. 2,4) καὶ ἀναπεμπαζόμενος (σ. 6,13), τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ καὶ εἰς τὸν λόγον του (φ. 7ν, 4ν, 13ν). Ἐπίσης τὰς παρηγήσεις: ὄντως ὄνια (σ. 2,1), δίκαιον καὶ δίκαια (σ. 1,1) κλπ. Ὡσαύτως ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς ὀρθοδόξου πίστεως³ ἀπαντῶμεν τὴν φράσιν: «Διὸ καὶ τὴν ἁγίαν Παρθένον τὴν ἀρρήτως αὐτὸν τέξασαν Θεοτόκον προσαγορεύομεν ὡς τὸν ἕνα τῆς Τριάδος τετοκυῖαν Θεόν», συγγενεστάτην πρὸς τὴν ἐν τῷ ἐκδιδομένῳ λόγῳ φράσιν: «Σὲ γὰρ εἶναι τῷ ὄντι θεοτόκον ὁμολογοῦντες πιστεύομεν, τὸν ἕνα τῆς Τριάδος ἀρρήτως ἡμῖν τετοκυῖαν Θεόν» (φ. 20r).

Ὡς πρὸς τὸ ἔτος τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ λόγου, οὐδὲν προκύπτει ἐκ τοῦ κειμένου· ἐὰν αἱ πληροφορίες τοῦ Νικολάου Παπαδοπούλου Κο-

---

περατούμενοι τὴν 3 Νοεμβρίου· διηροῦντο δὲ εἰς τρεῖς περιόδους: α) τὰ προεόρτια, ἀπὸ 20 ἕως 25 Ὀκτωβρίου, καθ' ἃ ἐτελεῖτο καὶ ἐμπορικὴ πανήγυρις, β) ἡ καθ' ἑαυτὸ ἑορτὴ, ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς 25 καὶ ὀλόκληρον τὴν 26 καὶ γ) τὸ ὀκταήμερον, ἀπὸ 27 Ὀκτωβρίου μέχρι 3 Νοεμβρίου. Πρβλ. Tafra li, Thessalonique σ. 138 ἐπ. Ἐν τούτοις, κατὰ τὸν Λόγον τοῦ Ἀρμενοπούλου (φ. 17ν), ἡ ἑορτὴ διήρκει ὀλόκληρον τὸν μῆνα Ὀκτώβριον· εἶναι δὲ πιθανώτερα ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Ἀρμενοπούλου, τοῦλάχιστον διὰ τὸν 18' αἰῶνα, διότι, κατὰ σύμπτωσιν, ἔχομεν δύο λόγους τοῦ ἀρχιεπ. Θεσσαλονίκης Ἰσιδώρου (ἐν χφ. 1192 Ἐθν. Βιβλ. Παρισίων), ἐκφωνηθέντας κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (1393) κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου, ἃς χαρακτηρίζει ὡς Κυριακάς τῶν προεορτίων (πρβλ. Tafra li, Thessalonique σ. IV). Περὶ τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς πανηγύρεως ἐκ τῶν βυζαντινῶν πηγῶν σπουδαιότατη εἶναι ὁ ἀνώνυμος διάλογος ὑπὸ τὸν τίτλον «Τιμαρίων ἢ περὶ τῶν κατ' αὐτὸν παθημάτων», τοῦ 17' αἰῶνος, ἐκδοθεὶς ὑπὸ Β. Hase, Notices et extraits, 9 (1813) II σ. 163-246, μετὰ σπουδαίων σχολίων· νεωτέρα ἐκδοσις ὑπὸ Α. Ellissen, Analecten d. mittel-u. neugr. Literatur, τ. 4 τευχ. 1 (Λειψία 1860) σ. 44 ἐπ. Περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, βλ. Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, Ἐκθέσις τῆς βασιλείου τάξεως, κεφ. Δ' (ΚΑ') ἐν τῇ ἐκδόσει Α. Vogt, Α' (Παρ. 1935) σ. 113-115. Τὸ ἄρθρον τοῦ Ἐμμ. Δαβίδ, Τὰ Δημήτρια, ἐν Ἡμερολογίῳ ἔθν. καὶ φιλανθρ. καταστημάτων (Κωνσταντινούπολις 1906) 2, 399-402, δὲν κατάρθωσα νὰ ἴδω. Ἐπὶ πᾶσι πρβλ. Φ. Κουκουλέ, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός, τ. Γ' (Ἀθ. 1949) 274 ἐπ.

¹ Πρβλ. Tafra li, Topographie σ. 161 ἐπ. καί, κυρίως, Α. Ξυγγοπούλου, Αἱ περὶ τοῦ ναοῦ κλπ., σ. 5 ἐπ.

² Πρβλ. Α. Ξυγγοπούλου, Συμβολαὶ σ. 7-20.

³ Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα 5, 454.

μνηνοῦ¹ περὶ τῶν ἐτῶν καθ' ἃ διέμεινεν ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ Ἀρμενόπουλος εἶναι ἀκριβεῖς—περὶ οὗ πολλαὶ ἀμφιβολίαι ὑφίστανται—πρέπει ὁ λόγος οὗτος νὰ ἐξεφωνήθῃ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1360 καὶ 1383. Ἐὰν ὅμως ἡ Ἐξάβιβλος συνετάχθῃ ἐν Θεσσαλονίκῃ περὶ τὸ 1345, ὡς ἔχει γίνεαι δεκτόν², τὰ ὄρια εὐρύνονται μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1345 καὶ 1383, καίτοι, μέχρι τοῦλάχιστον τοῦ 1349, ὅτε ἔληξεν ἡ αἵματηρὰ στάσις τῶν Ζηλωτῶν, εἶναι ὅλως ἀπίθανον, ὅτι ὁ Ἀρμενόπουλος θὰ ἐξεφώνη τὸν λόγον τοῦτον πρὸ τῆς καταστολῆς τῆς. Ἀντιθέτως, ὁ ἰδιαιτέρος θαυμασμός του πρὸς τὴν νεότητα καὶ ἀθλητικότητα τοῦ ἁγ. Δημητρίου, προδίδουν μᾶλλον, ὅτι ὁ ὁμιλητὴς ἦτο ἠλικιωμένος, συνεπῶς δὲ ὅτι ὁ λόγος ἐξεφωνήθη πιθανώτερον περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του. Ὡς πρὸς τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ λόγου, μετὰ τὰς ἀνωτέρω³ διαπιστώσεις, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὡς ὁ Α. Ξυγγόπουλος⁴, ὅτι ὁ λόγος ἐξεφωνήθη τὴν 25 Ὀκτωβρίου⁵.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΓΚΙΝΗΣ

¹ Prænotiones mystagogicæ (Patavii 1697) σ. 143.

² Πρβλ. Αἰμ. Χέρτσογ, Πραγματεία περὶ τοῦ Προχείρου ἢ τῆς Ἐξάβιβλου Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπούλου (Μόναχον 1837) σ. 16 ἐπ. καὶ Σπ. Σακελλάρια δην, ἐν Ἀρχ. Ἰδ. Δικαίου 12 (1945) σ. 191 ἐπ. § 23.

³ Σελ. 147 σημ. 2.

⁴ Συμβολαὶ σ. 8 σημ. 1, Αἰ περὶ τοῦ ναοῦ κλπ. σ. 5.

⁵ Τὸν κ. Στέφανον Ν. Κουμανοῦδην, τ.φ., ὅστις εἶχε τὴν καλασύνην νὰ μὲ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου τοῦ Λόγου, εὐχριστῶ θερμοτάτα καὶ ἐκ τῆς θέσεως ταύτης.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

- 3r Τοῦ πανσεβάστου νομοφύλακος καὶ κριτοῦ Θεσσαλονίκης Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπούλου, Λόγος εἰς τὴν προεόρτιον ἑορτὴν τοῦ μεγάλου Δημητρίου τοῦ Μυροβλύτου, ἣτις ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Ἀχειροποιήτου τελεῖται.
- 5 Ἄλλοι μὲν τὰ τῆς ἑορτῆς ὀρῶντες Δημητρίου, ὃν ἐγὼ τῶν ἀριστείων τοῦ Χριστοῦ γενναιότατον οἶδα, καὶ ἡ πάσας ἐγκομίους ἀτεχνῶς ὑπεραίρει, ὅπως ἂν αὐτοῖς εἶη βεβουλημένον, διάκεινται εὐ δέ, οἶμαι, πάντες, οἷς νοῦ καὶ φρενῶν ὄπη οὖν μέτεστιν· οὐρανοῦ γὰρ μέγεθος καὶ κάλλος ἡλίου καὶ σελήνης μαρμαρυγὰς καὶ Δημητρίου τὴν ἐπέτειον ἐν Θεσσαλονίκη προσοδὸν τῶν
- 10 ἀπάντων οὐκ ἔστιν, ὃς οὐχὶ διὰ θαύματος ἄγει. Ἐγὼ δέ, οὕτω ταῦθ' ὀρῶν, τέθηπα καὶ ἐκπέπληγμαι, γέγηθά τε καὶ καταινῶ ὡς καὶ λόγοις ἔμοι γε τοῖς δυνατοῖς—ἀξίοις γὰρ οὐ ποτ' ἂν φαίην ὑμνήσαι καὶ λογικῶς προσει-
- 3v πεῖν—εἴπερ οἶόν τέ μοι γένοιτο, καὶ προήρημαι καὶ βεβού||λημαι—ἐκ γὰρ τῶν ἡμῖν ἐνόητων καὶ Θεοῦ τὰς ἀπίρους εὐποιίας εὐγνωμόνως ἀμείβεσθαι
- 15 κελευόμεθα—καὶ ὑμῆσαι τὰ τῆς ἑορτῆς ξύμπαντα μὲν, ἤμισα. Ἄλλης γὰρ ἢ πῆρ τὴν ἐμὴν ἐν λόγοις τοῦτ' ἔστιν ἕξεως· τοῦτ' δ' οὐχ ἤμισα ταύτης τὸ θαυμάσιον μέρος, ὥσπερ κεφαλῆς τυχεῖν ὄμματα μόνον ἢ γλῶτταν ἐπιλε-
- ξάμενος.
- Ἄλλὰ τί πρῶτον ἐνταῦθ' ἐρῶ ; Τίνα δὲ πρῶτον, καὶ σθένος ὅσον ἔστι
- 20 μοι λογικόν, εὐφημήσω ; Πότερον, τὸν εὐφημούμενον, ἢ τὴν εὐφημίαν αὐτήν ; Ἡ γὰρ εὐφημοῦσα, τῇ εὐφημίᾳ δηλονότι συνευφημεῖται, τοῖς λόγοις εὐφημουμένη. Ὁ τε γὰρ εὐφημούμενος ἐνταῦθα γενναῖος ἀριστεύς, πάντας, ὅσοις ποτ' ἐγγὺς κατ' αὐτὸν εὐμοίρησε γεγονέναι, παντὸς φηὴν μετεσχηκῶς ἀγαθοῦ, τοῖς φαινομένοις, οἶμαι δ' ὅτι καὶ τοῖς νοουμένοις,
- 25 λαμπρῶς ὑπεραίρει, μόνος ἐπὶ γῆς θεόθεν μύρων πηγὰς ἀκενώτους πεπλουτηκῶς, εἰ καὶ ξυμπάσης εἶεν τῆς γῆς οἱ ταύτας διὰ παντὸς ἀρτυτόμενοι,
- 4r ὥσπερ || οὖν καὶ εἰσί, καὶ τερατουργιῶν καὶ θαυμάτων ὑπερεκχεῖν πέλαγος χάριν ἐκεῖθεν εἰληφῶς. Εὐ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν καὶ τῆς οἰκουμένης πάντας ἐκασταχοῦ, οἷς αὐτὸς ἐπικεκλήσεται, κακῶς καὶ πονήρως τῶν σωμάτων καὶ
- [30 τῶν πραγμάτων ἢ καὶ τῶν ψυχῶν ἔχουσι, ποιούντος ἐκάστοτε, ἢ τ' εὐφη-

μία πόλεις πάσας τῇ προθέσει καὶ τοῖς ἄσμασι παρελαύνει. Δῆλον δ' ὅτι καὶ τοῦτον ἢ οὕτως εὐφημοῦσα πατρὶς αὐτοῦ καὶ πόλις πασῶν τὰ πρεσβεία φέρει τῶν πόλεων, νοῦν ὑπὲρ αὐτὰς πλουτοῦσα καὶ λόγον, καὶ τὸ σέβειν Θεόν, φθόνος δ' ἐρρέτω, μῶμος τῶν ἀληθευόντων κὰν τοῖς οἰκειοτάτοις
 35 ἀπέστω, πασῶν καὶ αὐθις εἰπεῖν διενηροχυῖα τῶν πόλεων, ἐξ ὧν εὐποιίας θείας ἀντιμετρεῖν, ὅσα γε εἰς δύναμιν ἀνθρωπίνην ἤκει, καὶ οἶδεν αὐτὴ καλῶς καὶ δεδύνηται. Τῶν μὲν οὖν ἄκρων ἐν τούτοις, ὥσπερ ἐν συλλογισμοῖς δύο κειμένων ὄρων, τῆς ἐμῆς ἐν λόγοις ὑπερανεχόντων δυνάμεως καὶ
 4v μεῖζονος ἢ τῆς παρουσίας ἀντικρουσάμενης πραγματείας ὄντων, ἀποστατέον ἐστὶν
 40 ἐν τῷ παρόντι, ὅτι μηδὲ περὶ τούτων εἰπεῖν τὴν ἀρχὴν προυθέμεθα. Τοῦ δὲ μέσου τούτων, καὶ οὐ χάριν τὸν παρόντα λόγον ἐνεστησάμεθα, λέγω δὲ τὴν εὐφημίαν τῆς νῦν ἐσορῆς, τούτου νῦν, ὡς οἶόν τ' ἐστὶ, προσαπτεόν, εἰ γὰρ πως εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ δυνηθείημεν ἔμβραχυ γούν τῆς ἀξίας· εἰ δὲ τι μεταξὺ καὶ περὶ ἐκείνων ὁ λόγος ἐρεῖ, ἀνάγκη πάντως ἐρεῖ τῇ γιγνομένη,
 45 καθ' ἣν καὶ ὁ περὶ ἀνδριάντος ἐρῶν καὶ τὴν οὐδ' ἀνδριὰς ἐστὶ καὶ ὅφ' οὐ γέγονε, τοῦ μὲν, μεγαλοουργίαν, τοῦ δ' εὐφυῖαν ἐξεῖπεῖν ἀναγκάζεται.

Ἐκπέπληγμαί τοίνυν, ὡς ἔφην, ὑπεράγαμαί τε καὶ καταινῶ, οὐ τῆς ἐσορῆς ξυμπάσης τὸ ποικίλον καὶ προσηγῆς καὶ χάριεν ἀναπεμπαζόμενος—
 49 τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἀπείρητο τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ὄν, ὡς εἴρηται, οἶμαι δ' ὅτι καὶ
 5r οὐδενὸς ὄντος ἀξιοχρεω περὶ ταύτης εἰπεῖν— || ἀλλὰ τῆς παρουσίας προεορτίου ταύτης τὴν ἐναρμόνιον καὶ μουσικωτάτην ἐμμελῆ ψαλμοῦδιαν καὶ τὸ γάνος ὄρων τε καὶ διακούων, ἦν ἢ τοῦ μεγάλου τούτου πατρὶς καὶ πόλις οὐκ ἀποχρῶν ἠγησαμένη τὸν σωτήρα ταύτης ἐν τῷ τούτου μόνῳ νεῶ τοῖς ἀρίστοις ἄσμασι προεορτάζεσθαι, ἅμα καὶ τῇ πανάγῳ Θεομήτορι ἐν τῷ
 55 ταύτης νεῶ προεορτάζειν οὐκ ἀγνωμόνως αὐτὸν μεθ' ὅτι πολλῆς ἐπενόησε τῆς ραστώνης. Νεῶν φημί, δότε <μοι> κὰν τούτῳ μικρὸν ἐνδιατρῆσαι τῷ λόγῳ τῆς θεᾶς βιαζομένη τῇ χάριτι, ὧ φιλόθεοι καὶ φιλέοργοι, ὃν τῶν καλλίστων εἶναι καὶ περικαλλεστάτων ἐπὶ γῆς θεαμάτων καὶ θαυμάτων ἐπέκεινα, οἷον πάλαι τὸ Ρόδιον καὶ ὅσα ἐπὶ τῶν προτέρων λέγεται κατ' αὐτὸ
 60 γενόμενα χρόνων, τῶν ἀπάντων οὐκ ἐστὶν ὅστις ἰδὼν ἢ ἀκούσας οὐ τίθεται. Τῶν γὰρ ἱερῶν καὶ θεῶν σηκῶν οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καὶ οὕτως
 5v καθίδρυσται, τοίχοις, λέγω, καὶ πινσοῖς καὶ κίοσι συνιστάμενος, || ἀλλὰ κίοσι τῶν ἐπὶ γῆς μόνος μόνους, τοῦτο δὲ τὸ θαυμασιώτατον τοῖς φιλοθεάμοισιν, ὑπανεχόμενος πάντοθεν, ὃν τάχ' ἂν τις δήπου μηδὲ τῶν ἐγγείων, ἀλλὰ τῶν
 65 ἐναερίων εἶναι λογίσαιτο, τῶν κίωνων οὕτως ἰδὼν ἀνέχοντα. [Εἴποι δ' ἂν τις ἴσως, καὶ πρὸς αὐτὸν αἴφνης ἰδὼν, εἰ μὲν τῶν ἀστροθεαμόνων εἴη—τῶν

65 - 76 Ἐν χφ. ἡ περίοδος : Εἴποι δ' ἂν τις... προσαφῶσαι. ἐτέθη διὰ μεταγενεστέρως χειρὸς, ἐντὸς περιθωρίου· ἴσως πρόκειται περὶ παρεμβλήματος.

γὰρ πολλῶν ἐν τοῖς ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἤμισα μεμνησθαι δεῖ—γεώδους ἐξ ὕλης ἐν ἀέρι τοῦτον φαῖνον εἶναι σῶμα συνεστῶς ἐπ' ἐνιαυτῶν πλείστας περιόδους· ξηραὶ γὰρ ἂν αὐτῷ ἀναθυμιάσεις ἐκ γῆς ἀνιῶσαι πρὸς αὐτὸ
 70 λογισθεῖεν οἱ τοῦτον ὑπανέχοντες κίονες, διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ συνιζάνειν διεκεκριμένως, οἷον καὶ συμπιλοῦσθαι, ὀγκοῦμεναί τε καὶ γινόμεναι οὐκ ἀθέατοι. Εἰ δὲ τῶν θείων καὶ ἱεροφαντῶν ἀνδρῶν σκηρῆν ἄνωθεν ὡς ἡμᾶς Θεοῦ κατενηνεγμένην προνοία, ἣν ἀέρος εἰλικρίνεια συνέχει καθ'
 6x ἐαυτὴν ὑποδεδεγμένη, γῆ γὰρ, ὅσπερ ταύτην εὐλαβουμένη, || τοῖς καλλίστοις
 75 αὐτὴν ὧν ἔχει κίονων δεξιουμένη προαπαντᾷ, οἷον εἰ δεδοικυῖα ταύτης προσ-
 ψαῦσαι]. "Ἦδη δέποτε καὶ τις τῶν γεννηκῶν τὸ λῆμα τοῦτον ἰδὼν καὶ τῆς θέσεως ὑπεραγασθεῖς, ἀντιστρόφως ἴσχειν αὐτὸν τὴν κρηπίδα πρὸς τὸν ὄροφον ἀπεφῆνατο· οὕτω θεῖόν τι τέρας ὁ θεῖος οὗτος δοκεῖ τε καὶ ἔστι ναός, οὐχ ὅπως αἴφνης ἐπίοις ὀφθεῖς, ἀλλ' αἰεὶ καὶ πᾶσιν ὁρῶμενος.
 80 [Τοιαῦτα μὲν οὖν δήπουθεν ἄλλοις ἐνταῦθ' οἷς εἶπον εἰκασθήσεται καὶ ρηθήσεται]. "Ἐμοὶ δὲ ἄρα τὸν περικαλλέστατον τόνδε καὶ περιβόητον οὐρά-
 νιον ἐν γῆ νεῶν ὄρωντι πρὸς τῇ θείᾳ τῆς ἐνταῦθα Θεομήτορος εἰκόνη, ἣ τῷ ὄντι θεόθεν, οὐκ ἐξ ἐπινοίας ἢ χειρὸς ἀνθρωπίνης, οὕτως ὄρθιος, ἰκέσιος, ἐσχημάτισται, διὰ τὸ τοῦ κτήτορος, ὡς ἀληθῆς αἰρεῖ λόγος, ἐνταῦθα γεγε-
 85 νημένον ἀμπλάκημα, οὗ χάριν καὶ τὴν Ἀχειροποίητος, κατὰ τὰς ράκει πρῶτην καὶ κεράμω δεσποτικᾶς ἐντυπωθείσας μορφᾶς εὐδοκία τοῦ θεαν-
 6v θρώπου λόγου, προ|σηγορίαν ἔσχε, καὶ ταύτης αὐτὸν τῆς Ἀχειροποίητου προσορήσεως, ἀξιοῦν ἐπῆει τολμῆσαι. Χεῖρὶ μὲν γὰρ οὐκ οὐκ ἀνθρωπίνῃ, ἥδε τὸν ἐαυτῆς ἐκκοδόμησεν οἶκον σοφία καὶ στύλοις ἐπίτᾳ, κατὰ τὸ σολομών-
 90 τειον ἔπος ὑπῆρξεσε ταύτῃ καὶ οὗτος καὶ κατεσκευάσθαι καὶ τοῖς κίοισιν ὑπερηρεῖσθαι δοκεῖ· τοσοῦτον αὐτοῦ τὸ ὑπερφυεὲς καὶ ξενίζον καὶ οὕτως ὑπὲρ λόγον οὗτος ἀνθρώπινον καὶ γεγενῆσθαι δοκεῖ καὶ συνέχεσθαι. Μαρ-
 τυρεῖ δέ μου τοῖς λόγοις καὶ τὰ καθ' ἐκάστην ἐν τούτῳ γινόμενα· θεία γὰρ αὐτῷ χάρις ἄνωθεν ἐπανθεῖ, δι' ἣν πιστοὶ πάντες εἰς τοῦτον ἀεὶ συνιόν-
 95 τες, γνώμης αὐτῶν ἀμῆ γέ πη καμνύσης, ἀνάπανταν ἴσχουσι καὶ φαιδροὶ πάνυ καὶ γεγηθότες ἐπανίσταν οἵκαδε, τὴν ψυχὴν ὁμοῦ γανύμενοι καὶ τὰ πρόσωπα.

Τὰ μὲν δὴ τοῦ ναοῦ τοιαῦτα καὶ οὕτως ὑπερφυᾶ, θαυμάτων ὄντως
 99 ἐπέκεινα, οὗ τὸ μέγεθος ἠλίκον καὶ τὸ κάλλος οἷον· ὅσα τε καὶ οἷα τὰ
 7x περὶ αὐτὸν τε καὶ ἐν αὐτῷ, τῶν || ἔλλογίμων καὶ θείων ἀνδρῶν, ἑτέρῳ τῷ πρότερον ἢ νῦν ἡμῖν φιλοπόνως ἐξήτασται καὶ τεχνικῶς ἐκπέφρασται καὶ λογικῶς κάλλιστα ταῖς φιληκόοις τῶν καλλίστων ψυχαῖς παραδέδοται, ἴδιον τοῦτο γενναῖον πεπονηκῶτι σπούδασμα, διδασκάλιον τῶν ἐν αὐτῷ φαινομέ-

80 - 81 Ἐν χφ. ἡ περίοδος : Τοιαῦτα μὲν... ρηθήσεται. ἐτέθη διὰ μεταγενεστέρας χειρὸς, ἐντὸς περιθωρίου· ἴσως πρόκειται περὶ παρεμβλήματος. 88 ἥδε : ἢ δὲ χφ.

ναν πάντων καὶ νοουμένων καὶ οἷς οὐποτε τὸν ναὸν ἰδεῖν συνέπεσε τοῦτον
 105 προκειμένον, ἀκριβέστατον τε ἅμα καὶ χαριέστατον. Καὶ ὃ γε ταῦτα μαθεῖν
 καὶ θαυμάσαι βουλόμενος, ἐκείνῳ σπεύσας, λογικῶς συγγινέσθω. Τὰ δὲ τῆς
 προεορτίου ταύτης, ὅσα μὲν τῇ σπουδῇ, οἷα δὲ τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἁσμάτων
 καὶ τῇ φαιδρότητι, μόνοις τοῖς ἐντεθυμημένοις καὶ οὕτω ταῦτα συντεθει-
 κόσιν, οὐκ ἄνευ μὲν τῆς θείας ροπῆς καὶ μαρτυρικῆς ἐμπνοίας, ρητέα τε
 110 καὶ γραφῇ τῇ κατ' ἀξίαν δοτέα· οἱ γὰρ αὐτοὶ μόνοι τε τῶν τοιοῦτων ἐφευ-
 ρεται—θεῶν γὰρ εἰσὶν αἱ μυστηρίων ἐφευρεταὶ—καὶ τούτων ὄντες τυγ-
 7v χάνουσι || ἐπαινέται· οἷς δὲ ἡμῖν μετ' αὐτοὺς λέγειν ἢ γράφειν, ἄλλως
 λέγειν καὶ γράφειν περὶ αὐτῶν ἔπεισι.

Τίς οὖν τοῖς ἐνταῦθα μέλεσι τὴν διάνοιαν οὐκ ἐκπλήττειται ; Τίς τὸν
 115 νοῦν οὐ θαμβεῖται ; Τίς, ἐνθους ὑφ' ἡδονῆς οὐχ ὄλος γινόμενος, ταῖς
 τούτων ἴυξι, ὡς πάλα τῶν σειρήνων οἱ παραπλέοντες, ἀλίσκεται, ἐνθεν
 μὲν ᾠδὰς ἀκούων μελιρροῦτους μαρτυρικὰς, ἐκεῖθεν δὲ ὑποποιῶν καὶ θεῶν
 κατήκοος ἁσμάτων γινόμενος, οὐκ ἐκ γῆς ἀλλ' ἐξ Ὀλύμπου δοκούντων ᾄδε-
 σθαι ; Ἐν οἷς, οὐχ ὁ φασί, ταῖς ἀσπίσι, τοῦναντίον μέντοι μᾶλλον ἡμῖν
 120 συμβαίνει, οὐ γὰρ τὰ ὠτα βύομεν, ὅπερ ἐκείναις, ἵνα μὴ φωνῆς τῶν ἐπα-
 δόντων εἰσακούσωνται, γίνεται, ἀλλ' ἀναπετάννυμεν—ὑπερηδόμεθα γὰρ τῷ
 ἀκούσματι φωνῆς τῶν ἐνταῦθ' ἐπαδόντων—νῦν μὲν τῆς ἐνθεν, νῦν δὲ τῆς
 8r ἐκεῖθεν ἀκούειν γλιχόμενοι. Ταῦτα δέ, τίς ἂν τῆς ἀξίας || ἐγγὺς καὶ διηγῆ-
 σαιτο, μὴ ὅτι γε ἀξίως ἢ λογικῶς εἰπεῖν εὐφημήσειεν ; <Τούτ>οιν γάρ,
 125 ὅταν τις καὶ θατέρον μόνον ἀκούσας ἁσματος τύχη, πρὸς εἰδότας δὲ ὁ λόγος,
 εἴτε ὁ τῷ Θεῷ προσηκόντως, εἴτε ὁ τῷ γενναίῳ τούτου θεράποντι, ἐν μόνῃ
 Θεσσαλονίκῃ τῇ πόλει τούτων ἀποκεκλήρωται, ἐνθεὸς ὄλος, ἐνεὸς παντάσῃ
 γίνεται τοῦ μέλους αὐτοῦ τῆς εὐφημίας ἠτιώμενος. Τί ἂν τὸν νῦν καὶ
 ἀμφοῖν τούτων ἐνταῦθ' ἀκούοντα παθεῖν ἀνάγκη ; Οὐχ ὁ τοὺς ἐνθουσιῶν-
 130 τας ἢ θεῶν ποτὲ φωνῶν ἀκούσαντας ἄνωθεν, τῷ μεγέθει καταπετωκέναι,
 ὑφ' ἡδονῆς ἐρρασιωνεῖσθαι, ἐπὶ δὲ τούτοις ἅπασιν τὴν διάνοιαν ἐκπε-
 πλῆχθαι ; Ἰσασιν οἱ πεπειραμένοι, οἷδ' ἐξαιρέτως τῶν τελούντων ἢ πόλις,
 οὐκ ἄγνοεῖ τῆς οἰκουμένης τὸ χριστώνυμον φύλον ἤδη δὲ τῇ μετὰ θαύ-
 134 ματος φήμῃ καὶ μέγρι τῶν ἀλλοφύλων ταῦτα προῆει. Τοσοῦτον δ' ἔμοι γε
 8v μόνον ἐνταῦθ' ἔστιν εἰπεῖν· οἶμαι || γάρ, ὥσει ποτὲ τις ᾠδικῶν ἀπάντων
 ὄρνιθων εἰς ἓν γέγονε συνδρομὴ καὶ παντὸς εἶδους μουσικῶν ὀργάνων
 συνέλεσις, ὑπεραδόντων, ὑπερμελωδούντων καὶ πάσης περιγινόμενων
 αἰσθήσεως, ἢ εἰ ποτὲ τις οὐρανοῦ καὶ γῆς αἰσθήσει ληπτὴ σύμφωνος γέγο-
 νεν ᾠδῇ, λόγον παντὸς ὑπερέτερα, τοῦτο εἶναι τὴν παροῦσαν προεδόριον
 140 ἁρμονίαν καὶ τέραυν.

Ἐγὼ μὲν οὕτω περὶ τῆς εορτῆς ταύτης καὶ φροεῖν, ᾧ παρόντες, ἔχω
 καὶ λέγειν, πλὴν εἰ καὶ ἀξίως, οὐκ οἶδα· οἶδεν ὑμῶν ἢ λογικῇ τῆς εὐθύτη-
 τος στάθμῃ, ὁ τῆς ἀκριβείας τῶν γενομένων κανόν, ἢ τῶν καλλίστων λυδία

βάσανος, ἢ τῶν λόγων ἀδέκαστος ψῆφος. Ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς ἀγκινοίας
 145 διὰ ταύτην καὶ τῆς σοφίας, πᾶσιν ὁμοῦ καὶ πάσαις, ἔθνεσί τε καὶ πόλεισιν,
 ὅσοις καὶ ὄσαις ἑκασταχοῦ δὲ τῆς οἰκουμένης αὕτη γινώσκειται, κομιδῆ
 9r προσηκόντως θαυμάζεται, οὐχ' ὅτι μόνον τοιαύτην ἐν τοῖς ἄσμασι προ|εόρ-
 τιον λόγου κρείττω συντέθεικεν εορτῆν—τοῦτο γὰρ καὶ μέγα ὄν, δευτέρου
 πρὸς τὸ ρηθρῶμενον κέκριται λόγου—ἀλλ' ὅτι καὶ τὸν ταύτης πολιοῦχον,
 150 τὸ μέγα τῶν μαρτύρων κλέος, τὸ καθ' αὐτὴν ἦγον, καὶ ἄλλως πρροσβεύουσα,
 συνροτάζειν ἔγνω καὶ συγγεραίρειν τῇ Θεομήτορι, ἢ καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν
 ἀγγέλων ὡς ἀληθῶς ἐστὶν ὑπερίτερα. Ταύτη γὰρ μόνη, αἶτε πλεῖστον διενη-
 νοχία τῶν πόλεων, καὶ τοῦτ' ἐχρῆν εὖ ἐπιμενοῆσθαι, τῇ πανάγνω τὸν καὶ
 τὴν ψυχὴν ἀγνὸν καὶ τὸ σῶμα συνανυμνεῖσθαι Δημήτριον, ὃς τῇ τῆς παρ-
 155 θενίας μὲν ἀγνεία πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς καλῶς συμβεβιωκὼς ἐν γῆ τοῖς
 ἐπουρανίοις, τοῖς ἀθλοῖς, μετὰ σώματος ἀνταγωνιζόμενος καὶ τῷ δι' αἵματος
 δὲ ἡγνισμένος ἐστὶ καὶ μαρτυροῦν λουτρῷ, ὃ παντὸς ἐν τῇ ψυχῇ ρυπικώτε-
 ρόν ἐστιν ἕσώπου, ὅσα μὴδὲ ρύποις, ὃ φασιν, ἔτι δευτέροις μολύνεται, τῇ
 9v τῶν οὐρανῶν ὑψηλοτέρᾳ, τὸν οὐράνιον ἐπὶ γῆς || ὀφθέντα καὶ τοῖς οὐρανοῖς
 160 καὶ τότε καὶ νῦν ἐμπολιτευόμενον ἀνθρώπων, ὅτε καὶ τῆς ἀνθρωπείας ἀπη-
 τομολήκεν οὐπω φύσεως. Ἀναβασμοῖς γὰρ ἐνταῦθ' ἐχρῆτο πνευματικοῖς, ἐξ
 ἀρετῆς εἰς ἀρετὴν προΐων καὶ πασῶν κατάκρας ἐχόμενος, μέχρις ἂν εἰς αὐτὸ
 φθάσειε τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας τὸ μέγιστον διήρης, τῇ πάσαν εὖ τὴν οἰ-
 κουμένην, ὡς αὐτῇ θεοσδοτίως ἀποκεκληρωμένην, Θεοῦ προνοία διεξαγοῦση,
 165 τὸν ταύτην καλῶς τοῖς θαύμασι διυθύνοντα καὶ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτὸν ὡς
 ἰδιαιτάτου λάχους εὖ αἰεὶ καὶ καλῶς προϊστάμενον καὶ ταύτην Θεοῦ περιέ-
 ποντα χάριτι, τῇ κορυφαίᾳ τῶν ὑπερκοσμίων ταγματῶν ἀκρότητι, ὃ φασιν
 οἱ ἱερομῦσται, τῶν ἐν κόσμῳ μαρτύρων τὴν κορυφαίαν καὶ αὐθις εἰπεῖν
 ἀκρότητα. Ἴνα δὲ καὶ τοῖς πρόσω καὶ μὴ κατ' αὐτὸν προβῆναι τὸν λόγον
 170 γένηται, προσβήσεται δὲ τῇ φιλανθρωπία θαρροῦσας, ἢ τὸν εὐμενέστατον
 10r ἀρρητῶς ἡμῖν Θεὸν ἔτεκε, τῇ ἐκ || στερωτικῆς ἀγίας μήτρας ἐπαγγελία τοῦ
 Θεοῦ τῆς ἡμῶν εἵνεκα σωτηρίας προεληλυθῦν, ἀμβροσία τε δι' ἀγγέλου καὶ
 θείῳ τραφείσῃ νέκταρι, χρόνον ὅτι πολλὸν τοῦ ναοῦ τοῖς ἀδύτοις ὑπὲρ ἔν-
 νοιαν ἐνδιδαιτωμένη τὸν, εἰ καὶ μὴ ἐκ στερωτικῆς, ἐξ ἀγίας μὲν τοῖς μήτρας
 175 πολλῶν εἵνεκα σωτηρίας, οἷς αὐτὸς ἀγωγὸς εἰς Χριστὸν ἔμελλεν ἔσεσθαι,
 Θεοῦ χάριτι προεληλυθότα. Ἄγία γὰρ πάντως ἢ θεία Μαργαριτώ, καὶ τῶν
 ἁγίων ταῖς κρείττοσι τῷ καθ' αὐτὴν μὲν ἐφάμιλλος, τῷ δὲ ταύτης θειοτέρῳ
 τόκῳ καὶ ὑπεράμιλλος—τὸ δένδρον ἐκ τοῦ καρποῦ καλῶς γινωσκόμενον—
 καὶ θείῳ ρήματι τεθραμμένον, ᾧ ψυχὰς μάλιστα θεοφιλεῖς ἀντ' ἀμβροσίας
 180 πιστεύομεν ἄνωθεν καὶ νέκταρος ἐσιᾶσθαι. Τὰ γὰρ, ἃ τῷ καιρῷ καὶ τοῖς
 πράγμασι πρόσφορα, παρῆς οὗτος ἀθύσματα καὶ νεανιεύματα ἐν πάνυ σφρι-

144 ἡμῶν : ἡμεῖς γφ.

γώση τῇ ἡβῃ, τοῖς ἀγίοις καὶ μετὰ τῶν ἀγίων ἀντεπάγγελτος ἐνδαιαῖσθαι
 10v δέδοται καὶ τοῖς πολλοῖς εἰς τὰ ἄδυστα τῆς εὐσεβείας τῶν || μυστηρίων κατὰ
 τοὺς ἱεροὺς ἄνδρας, ὁ στρατιωτικὸς εὖζωνος νεανίας κεχώρηκεν. Εἶπω
 185 τούτων τὰ μείζω· ὃν γὰρ ἐνυπόστατον τοῦ Θεοῦ Λόγον ἐν τοῖς ἑαυτῆς ἐγκά-
 τοις ἀρρήτως αὐτὴ συνείληφε, σάρκα δι' ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦτον γενόμενον
 καὶ τῆς παρθενίας ἀλωβήτως ἐχούσης, ᾧ ξένης κηύσεως, τέτοκε καὶ ᾧ σω-
 ματικῶς πάντων, ὧν τῇ ἡλικίᾳ προσφόρων ἐδεῖτο, φιλοπόνως μετέδωκε,
 190 τούτου τῆς διδασκαλίας τὸν λόγον ἐγκάρδιον εἴληφεν οὗτος Θεοῦ χωρητικὸν
 τὸν ἑαυτοῦ νοῦν ἐξεργασάμενος πολλάκις τε καὶ ἐπὶ πολλῶν αὐτὸν τέτοκε,
 τὰς θείας ρήσεις διὰ πολλῶν μαρτύρων ἀποστολικῶς πιστοῖς ἀνθρώποις
 παρατιθέμενος. Καὶ τούτῳ πάλιν αὐτὸς διετέλεσε διηκονηκῶς, οὐκ ὧν αὐτὸς
 νήπιος ὁ προαιώνιος Θεὸς δι' ἡμᾶς γεγεννημένος ἐδεῖτο—ταῦτα γὰρ τῆς
 ἀειπαρθένου μόνης τῆς ἁγνείας καθῆκεν—ἀλλ' ἄπερ ἀνδρωθεὶς αὐτῷ ποιεῖν
 195 ἐπετείλατο καὶ ἃ δευτερον ἐπὶ γῆς μετὰ δόξης ὀφθεῖς ἀπαιτήσῃ, ἃ καὶ
 Δημήτριος οὗτος ὁ μέγας, αὐτῷ πειθόμενος, διαρκῶς ἐξετέλεσεν. Εὐμενεῖας
 11r γὰρ || αὐτῷ πάντων μάλιστα περιῆν καὶ φιλανθρωπίας, ἥ, εἰ βούλεσθε,
 εὐσεβείας μὲν ἀντὶ τῆς εὐμενείας, φιλοθείας δὲ ἀντὶ τῆς φιλανθρωπίας,
 φημί, οἷς καὶ τὸ πᾶσι τε καὶ πάντων ἀπὸ τοῦ διακειμένου καὶ ἴλεω προσῆν
 200 ἀκροᾶσθαι καὶ ὁμιλεῖν καὶ ταῦθ' ὅτε τῷ τῆς ὑπατείας ἀρχῆς ὄγκῳ κατεβρί-
 θετο ἢ μᾶλλον κατεπυροῦτο· καὶ τῶν προπεμπόντων καὶ παρεπομένων
 ἀνάγκην εἶχε τῇ δορυφορίᾳ βρενθῦεσθαι καὶ τῶν βαρβάρων περιγεγόμενος
 ἦν, καὶ τῶν ἐναντίων ἀφειδῶς κατακόπτων τὰς φάλαγγας, ὑφ' ὧν οὐκ ἐπὶ
 γῆς βαίνειν καὶ πρὸς γῆν ὄρᾶν ἀλλ' ὑπερνεφεῖν καὶ τὸν αἰθέρα τότε βλέπειν
 205 κατηραγκάζετο. Ἐνταῦθα χρηστός, εὐμενὴς φανεὶς ὁ σφριγῶν τῇ νεότητι καὶ
 τῷ τῆς καρδίας ὄργῳν αἵματι ζέοντι, ἐνθα τὸνναντίον πᾶν καὶ τοῖς παρηγμα-
 κόσιν ἢ ὀμογέρουσι θαναμαζόμενον φαίνεται, ἢ μᾶλλον, ὑπερηφανείας ἐνταῦθα
 11v καταφρονήσας, ἐνθ' ὑπεροψία διαφερόντως τιμᾶται. Οὕτω γνησίως καὶ
 οὗτος ὑπηρετῆκει τῷ Θεῷ· καθαρῶς γὰρ εἰς ἑαυτὸν τὸ τῶν θείων ἐντολῶν
 210 ἀνήρηται πρόσχημα, ᾧ συνῆν αἰεὶ καὶ πνευματικῶς, οἷς ἄρτι μὲν θανα-
 τουργῶν, ἄρτι δὲ διδάσκων ἐωρᾶτο πολλοὺς τε ἦν δι' αὐτῶν τοὺς μὲν τῷ
 Χριστῷ προσαγόμενος, τοὺς δ' εἰς αὐτὸν στηρίζων τε καὶ σθενῶν, οὐκ ὑπὸ
 τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν τὸν τῆς ἀληθείας λύχνον τιθεὶς καὶ δαι-
 μόνων αὐτῶν, οὐκ ὄπερ ἐθνῶν, καταστρατηγῶν, ὃ μάλιστα ἦν αὐτῷ προουρ-
 215 γαίτατον, ὡς μᾶλλον ἀρχιερέα τότε δοκεῖν αὐτὸν ἢ στρατηγόν, ὅπερ ἦν
 αὐτοκράτορα. Ἐκ γὰρ μικροῦ καὶ οὗτος σπινθηρὸς—ἔτι γὰρ ἦν τὰ τῆς εὐσε-
 βείας ἀπαρηρῆσαστα—λαμπάδα ταύτης ἀνῆψε τότε περιφανῆ, ἔργῳ μᾶλλον
 ἢ λόγῳ τὸ κράτος αὐτῆς διδάσκων τῷ προκινδυνεύειν ταύτης ἐλέσθαι καὶ
 219 ταύτης εἴνεκα πάντα προέσθαι, γένους λαμπρότητα, νεότητος ὄραν, χρυσόν,
 12r ἄργυρον, λίθους τιμίους, ἐπαρχίας, δορυφορίας καὶ πανθ' || ὧν ἠτιῶνται
 τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς δόξης ἀνθρώποι, ἃ τότε Δημητρίῳ τῷ θεῷ πάντων

μάλιστα περιόντια, παρεώρατο. Εϊκότως οὖν ἄρα καὶ προσηκόντως καὶ
 συνευφημεῖ τοῦτον ἢ νῦν εὐφημοῦσα τῇ Θεομήτορι καὶ παιανίζουσα συγγε-
 225 ραίρει, θαυμαστήν τινα καὶ ὄντως ἐξειλεγμένην τούτοις ἐπινενοηκῦα τελετὴν
 πασῶν, ἐξ ἰδίων ἡρμοσμένην τοῦ μέλους, ἐξ ὧν τὸ παναρμόνιον, φαίη τις
 ἄν, ἐνταῦθα μᾶλλον ἀνακρούεσθαι μέλος. Εἰ δὲ δὴ καὶ παγκάλῃ τὴν ὄψιν
 ἢ Θεομήτωρ ἦν—εἴ γε δεῖ καὶ μέχρι τούτου καὶν' ἐμβατήσαντα, προϊέναι
 τὸν λόγον—ἥλιος ἄλλος ἐν κόσμῳ φανεῖς, ὃ τὸ θεῖον καὶ πᾶσιν ἀπόροισιν
 ἐνοικῆσαν φῶς, τοὺς ἐν τῷ σκότει τῆς δυσσεβείας ἡμᾶς πρότερον ὄντας,
 230 λάμπραν πεφώτικε καὶ φωτὸς νιούς ἀντὶ σκότους εἴργασται καὶ σοφίας τῆς
 ἄνω τὴν ψυχὴν εἶχεν ἔμπλεω, οἷαν ἔπρεπεν εἶναι, τὸν ὄρατον κάλλει παρὰ
 τοὺς νιούς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ὄντως σοφίαν, ἢ σωματικῶς ἡμῖν τέτο-
 12v κεν. Ἄλλὰ καὶ Δημήτριος || πάντως ὁ θεῖος, ὦρα τε πάσῃ τὸ σῶμα κατη-
 γλασθῆ, τὴν ὄψιν ὧν εὐπρεπέστατος, φωσφόρος ἄλλος ἐν ἀστράσι πρὸς τοὺς
 235 ἑαυτοῦ δοκῶν ἡλικιώτας, ἐξ οὗ χάριν οἶδα τὴν ἔνδον χαρακτηρίζεσθαι—τῷ
 γὰρ τῆς ὄψεως εὐπρεπεῖ, τὸ τῆς ψυχῆς οἰκουροῦν εὐγενὲς δηλοῦται καὶ
 χάριεν, ὥσπερ τῷ τῆς οἰκίας περιφανεῖ, τὸ τοῦ οἰκοδεσπότου μεγαλοπρεπές,
 καὶ θησαύρισμα τὸ ἐγκείμενον τοῦ κιβωτίου τῷ πολυτελεῖ—καὶ πασῶν ἦν
 240 τῆς ἡλικίας μειζόνως ὑπερφέρειν, καθάπερ ἔστιν ὅτε καὶ λίθον τίμιον τῇ
 διαυγείᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι καὶ τοῦ μεγέθους ὁρῶμεν ἑαυτοῦ μειζόνως τοῖς
 εἰδόσι τὰ τοιαῦτα κρίνειν τιμώμενον. Ἄλλὰ μηδεὶς ὑμῶν, ἀπειροκαλίας
 ἐνταῦθα τὸν λόγον, ὃ πατέρες καὶ μυσταγωγοὶ καὶ φίλοι, καθικετεῦω γρά-
 ψηται, εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα παράγει· οὐ γὰρ ἵνα τῇ Θεομήτορι τὸν θεῖον μάρ-
 245 τυρα παραβάλλῃ, ταῦθ' οὕτως εἴρηκεν, οὐ γὰρ οὕτω τετύφωται ἢ ἀπονε-
 13r νόηται, ὡς καὶ ταῦθ' ὁ λέγων ἐννοῆσαι, ἀλλ' ἵν' ἂ ταύτῃ τε ὄντα καὶ τούτῳ
 τυγχάνῃ, παρ' ἐκότερον διηγῆσθαι, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀρίστης δεσποίνης καὶ
 στρατηγῶ γενναίου πλεονεκτήματα διηγοῖτο καὶ χάριτας—τῇ γὰρ μετὰ τὸν
 ὄντως ὄντα τῶν ὄντων ὑπερτέρα παραβαλλόμενον οὐδέν' ἔστιν εὐρεῖν, ὥσπερ
 250 οὐδ' ἀστέρα τῶν ἀπλανῶν, ἢ καὶ πλανωμένων, ἡλίῳ—καὶ ἵνα μᾶλλον ὡς
 οἶόν τε δείξῃ τῷ τῆς κεχαριτωμένης ὑπερφρεῖ Δημητρίου νῦν τὴν χάριν οὐκ
 ἀπεικόντως συνεροτάζεσθαι. Τοιοῦτος δὲ ὧν ὁ τῶν ἀθλητῶν τοῦ Χριστοῦ
 μέγιστος καὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα τὰ μὲν δράσας, τὰ δὲ παθὼν διὰ τὸν
 Χριστόν, μὴ πον τῶν αὐτῷ γενομένων ἔλαττον ἢ μικρῶ μείζον θεόθεν
 255 ἠνέγκατο ; Οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστιν ἀψευδῆς ἡμῶν ὁ Θεός, φιλότιμος
 ὁ Χριστὸς δωρεῖται, χαρίζεται, ὑπερμειζόνως ἀμείβεται, ἐπιβραβεύει τὰς
 ὑποσχέσεις, προσεπιχορηγεῖ τὰς ἐπαγγελίας. Ταῦτ' ἄρα καὶ τῶν γινομένων
 τῷ μεγάλῳ τούτῳ τὰς ἀμοιβὰς μυριοπλασιόνας, μὴ ὅτι γ' ἑκατονταπλασιό-
 259 νας, ἀνωθεν αὐτὸν ἀπειληθέναι νομίζω, τοῦ Χριστοῦ ταύτας αὐτῷ δι' ἀγα-
 13v θότητος || πέλαγος ἐπιδαψιλευσαμένου, τὰς τε ἄλλας ἀρετὰς δαυιλῶς ὑπὲρ
 ἄπαντας ἐσχηκότι καὶ τὴν τῆς παρθενίας λαμπάδα μετ' ἐλέους ὅτι πολλοῦ

κεκοσμηκότι. Εἴ τις ἀναπεμπαζόμενος οἶδε τὴν ἄνω γενομένην αὐτῷ θείαν
 δόξαν καὶ τὴν λαμπρότητα, τὴν ξένην υἰότητα—ξένη γὰρ ὄντως ἡ Θεοῦ
 υἰὸν τιθεμένη τὸν ἄνθρωπον—τὴν καινὴν μετὰ Θεοῦ βασιλείαν, τὸν πλοῦ-
 265 τὸν τὸν ἄφατον, τὴν τρυφὴν τὴν ἀκένωτον, τὴν κάτω πάλιν προσγενομένην
 αὐτῷ καὶ πρὸς πατριαρχῶν καὶ βασιλέων προσκύνησιν καὶ μετ' εὐφημίας
 αὐτῶν προπομπὴν καὶ δορυφορίαν, μὴ ὅτι γε ὑπάτων καὶ ὑπάρχων καὶ
 στρατηγῶν κατ' αὐτὸν αὐτοκρατόρων, τῶν ἐξ ἐκείνου πάντων καὶ ὄντων
 βασιλέων καὶ ἑσομένων κρατοῦντι, ὅτι βασιλέως ἐνὸς ἕρωτι θείῳ τιμὰς
 270 ἀπεώσατο, τῶν εὐαγῶν ὑπερλάμπρων οἰκῶν τὰς μυριάδας, τῶν αἰδημόνων
 τὸ πλῆθος πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης λατρῶν, ἀνθ' ὧν ἐνταῦθ' ἐκέκτητο, διὸ
 14r καὶ οἷς μυρίοις τυχὸν ἐλατρεῦετο, || ταῦθ' ἂ γῆ τε καὶ πόλος αὐτῷ δωροφο-
 ρεῖ, ἧς τε ἐξέφυ καὶ ἦν ἕρωτι τῶν θείων ἀφῆκε καὶ πρὸς ὃν ὑπερφυνῶς
 ἀναδεδραμήκει, τὸν λόγον προσήσεται. Καὶ παρήμι τὴν τῶν ὕμνων ἐμμέ-
 275 λειαν, τὴν δαυιλείαν τῶν φώτων, τῶν κωδῶνων τὸ εὐφροθυμον, τὰλλα, οἷς ὁ
 τῶν ἀθλητῶν τοῦ Χριστοῦ κόσμος παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἀγάλλεται. Τάχα
 μὲν τῷ τούτου μειζόνως ἀπόνασθαι, τάχα δὲ καὶ τῷ τοιοῦτων αὐτὸν ἐμμε-
 λῶν ἄνωθεν ἀσμάτων, καὶ λαμπάδων, καὶ σαλπύγων καὶ τῶν ἄλλων μου-
 σικῶν ὄργάνων εἰθίσθαι κατήκον τῶν μὲν εἶναι, τῶν δὲ θεατῆν, ὅτ' ἐν
 280 σώματι ἦν, καὶ τῶν κοσμικῶν παντάπασιν οὐκ ἀπέστραπτο. Τῶν δὲ μύρων
 τὴν ἄβυσσον, τῶν θαυμάτων τὸ πέλαγος, δι' ὧν τά τε ἄλλα τῶν ἀνηκέστων
 νοσημάτων καὶ λοιμοὶ λύνονται παρὰ δόξαν, θάνατος ἄωρος δραπετεύει,
 βαρβαρικά τε στρατεύματα ἀοράτως—ἔστι δ' ὅτε καὶ ὄρατῶς—τῇ μαρτυρικῇ
 14v τούτου παλάμῃ συγκόπτεται· καὶ τυραννικὸν καταταράσσειται || φρύαγμα,
 285 πῖπτον ἀοράτως εὐθὺς καὶ νεκρούμενον, ἃ τῆς οἰκουμένης ἕκασταχοῦ ἡδι-
 στον ὀσημέραι θέαμα καὶ τερπνότατον ἄκουσμα πρόκειται. Εἴ τις οὖν πάλιν
 ταῦτ' ἄνωθεν ἐς δεῦρ' ἀναπεμπάζοιτο, τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον προσήσεται.
 Πόσων ἐκείνων ἀξιώτερα ταῦτα εἰσὶ μυριάδων; Ὅσων ἔμοι γε δοκεῖν
 μικρᾶς ψηφίδος μεγίστη σμάραγδος, τῆς εὐπορίστου καὶ παισὶν εὐώνου, ἡ
 290 πολύτιμος καὶ σχεδὸν δυσπόριστος, ἅπασιν, ὅταν τις ταῦτα καὶ ἀνθρωπίνως
 ὄρα. Οὕτως, ὅπερ εἶπον, μυριοπλασίονα τῶν παραθέντων τὰ εὐρημένα τῷ
 μεγάλῳ εἰσι καὶ θαυμασιῶ Δημητρίῳ καὶ δαυιλῶς οὕτως ὁ Θεὸς οἶδεν ἀμεί-
 βεσθαι τοὺς αὐτοῦ τοῖς θείοις χρησιμοῖς πιστεύοντας καὶ τοιαύτας ἄνωθεν τε
 καὶ κάτωθεν τὰς ἀντιδόσεις ἀπέχουσιν, οἱ μόνα τὰ κάτω διὰ τὸν ὄντως ὄντα
 295 Θεόν, τὸν Χριστόν, βδελυξάμενοι.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐνταῦθ' εἴωμεν, ἔξω τέ μοι δοκεῖν καὶ οὐκ ἔξω τῆς
 προκειμένης ὑποθέσεως ὄντα. Περὶ δὲ τῆς ἑορτῆς καὶ ἱεράς τῆς παρουσίας
 15r προσόδου, βραχέ' ἅπτα λέγομεν, εἰ || δοκεῖ, ὅθεν τε τὴν ἀρχὴν ἔσχε καὶ τίνα
 τὸν τρόπον οὕτως ἐπενοήθη, ἔχει δὲ οὕτω. Καὶ σκοπῶ μὲν πρὸς τοὺς οὐκ
 300 εἰδότας δὲ—εἰ ἄρα πον καὶ τινες εἶεν—ὁ λόγος ὡς νουνεχῶς, ὡς εὐσεβῶς
 καὶ θεοφιλῶς καὶ ὡς τῶν τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐπινενοηκότων ἀξίως. Σέβει

μὲν τὸν μέγαν ἀθλητὴν ἢ τοῦτον ἐνεγκαμένη πόλις καὶ διὰ παντὸς τοῦ
 ἔτους, δι' ἧς ἄνωθεν ἀπέχει παρ' αὐτοῦ δωρεάς τε καὶ χάριτας, σέβει δὲ
 αὐτὸν οὐκ ἐροαστωνευμένως ἀνυμνοῦσα καὶ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ τῶν ἑβδομά-
 305 δων ἐκάστης, ἐν τε τῇ πρώτῃ ταύτης τῶν ἡμερῶν, ἣν Κυριακὴν ἐξαιρέτως
 —δι' ἣν ἴσμεν σωτήριον ἐν αὐτῇ τοῦ Κυρίου πᾶσιν Ἀνάστασιν γενομένην—
 καλοῦμεν, καὶ τῇ Τετάρτῃ, καθ' ἣν ὁμοίως αὐτὸν ἴσμεν δι' ἡμᾶς τοῖς ἀνό-
 μοις προεδομένον. Τῇ μὲν, ὅτι χριστομιμῆτως τὴν πλεονὰν καὶ οὕτως
 ἐκὼν ἐνύγη, τούτῳ μόνον ἐνταῦθα τοῦ Σωτήρος εἶθ' ὑστερήσας εἶτε πλεο-
 310 νεκτήσας, οὐκ ἔχω φάναι, τῷ μυριότρωτον ταύτην σχεῖν, τῇ δ' ὅτι κατ' αὐ-
 15v τήν, ὡς φασί, τὴν Τετάρτην, || τὴν τε πρώτην αὐτὸν καὶ κάτω γέννησιν ἐσχη-
 κέναι καὶ τὴν δι' αἵματος ἀναγέννησιν ἐκόνθ' ὑστερον εἰληφέναι, δι' ἣς εἰς
 οὐρανὸς ἀνελθὼν, ἀθανάτως πολιτεύεται ζῶν, τὴν ἑαυτοῦ πόλιν καὶ πάσας
 ἐποπτεύων ἐκεῖθεν. Οὐ μὴν ἄλλ' ὡς τῆς εὐνοίας, κὰν τῷ τῆς Θεομήτορος
 315 τούτῳ νεῶ παραπληρώσας ἐν τῇ τῶν ἡμερῶν ἕκτη γίνεται, ἐν ᾧ καὶ καθ' ἣν
 ἐορτάζειν ἐκάστοτε πρὸς τῷ δεσποτικῷ πάθει τὴν τοῦ Θεοῦ παρειλήφμεν
 μητέρα, οὐ τῷ σταυρῷ τότε κατ' αὐτὴν τοῦ Σωτήρος παγέντι τοῖς Ἰουδαίοις
 παρίστατο καὶ τὰ μητρικὰ τῷ νίῳ συνέπασχε σπλάγγνα, συνεορτάζειν γὰρ ἢ
 πόλις αὐτῇ καὶ τὸν χριστομίμητον διὰ ταῦτα καλῶς ἐπενόησε μάρτυρα.
 320 Τούτου τοίνυν αὐτῇ διὰ παντὸς γινομένου τοῦ ἔτους, ἐπειδὴ καὶ νηστεία τὸν
 πολιοῦχον ταύτης ἢ πόλις ἐπετείῳ σεμνύνει, τὰς ψυχὰς ἑαυτῶν ἐντεῦθεν
 ἀγνίζοντες καὶ τὰ σώματα, ἀρχὴν ἐχούσῃ τὴν τοῦ μηνός, καθ' ὃν ἢ τούτου
 γέγονεν ἄθλησις, ἀρχὴν, ὃ ταύτης ἐν ταῖς Κυριακαῖς καὶ ταῖς Τετράσι ποιεῖ,
 16r κανόσι || γὰρ ξένοις μέλεσι μεμελερωμένοις παιανίζει τὸν καλλίνικον καὶ
 325 καθικετεύει προεορτάζουσα. Τοῦτο δεῖν ποιεῖν ἐπέγνω καὶ κατὰ τὴν πρὸ τῆς
 τοῦ μεγάλου τούτου κυρίας τελετῆς ἕκτην τῆς ἑβδομάδος συμπύπτουσαν με-
 λωδεῖ δὲ κὰν ταύτῃ καὶ παιανίζει, τῇ Θεομήτορι τούτου συμπροεορτάζουσα,
 μέλεσιν ἠδίστοις ἄρορητα μέλη συμμίξασα, θεῖα μαρτυρικοῖς.
 Ἔχει μὲν οὕτω ταῦτα καὶ τοῦτον τὴν ἀρχὴν ἢ ἐορτὴ συνέστη τὸν τρώ-
 330 πον. Τίνα δὲ τὰ ἐντεῦθεν δυοῖν τῶν αἰσθήσεων ταῖν κυριωτάτων, ἀκοῇ καὶ
 ὄψει; Τέρεψις συμβαίνει καὶ ἐκκληξίς. Τέρεπται μὲν γὰρ ἐνταῦθα τῶν πα-
 ρόντων ἢ ἀκοῇ, ἄσματα θεῖα καὶ τῶν σειρηνεῶν ὑπέριτερα κλύουσα, ἐκπλήτ-
 τεται δὲ ἢ θέα, τὸ πάντων ἐπέκεινα θεωμένη θέαμα, οὐχ ὅτι τὸν θεῖον ἐν
 μάρτυσιν ἦρω, Θεοῦ Μητρὶ τῇ πανάγνω, ἐν τοῖς ἑαυτῶν ἔδεσιν ὄρα συνόντα
 335 —ἀστέρ' ἂν τις φαίη πυρόεντα σελήνη παμφασεῖ συστηροίζοντα ἢ μαργάρου
 16v λαμπρότητα, λίθου φαιδρότητι συναυγάζουσαν, || τοῦτο γὰρ καὶ ἡδύ τε καὶ
 εὐχαρι καὶ ἱερὸν ἐστὶ θέαμα—ἀλλ' ὅτι τὴν μὲν τοῦ κόσμου παντὸς προστά-
 τιν, ὄρθιον, ὃ θέαμα πάντας ἀτεχνῶς ἐκπλήττον, ὄλην ἐναγώνιον, ὥσπερ
 ἐσιῶσαν, ὄλας χεῖρας ἀνατεινοῦσαν ἰκεσίους, πρὸς τίνα δὲ καὶ ὑπὲρ τίνος, ἢ
 340 πρὸς ὃν ἀρορήτως αὐτὴ Θεὸν ἔτεκε καὶ ὑπὲρ οὗ τὸ οἰκεῖον αὐτὸς ἐξέχεεν
 αἷμα, ἀνθρώπος δι' αὐτὸν γενέσθαι συγκαταβάς, τὸν δὲ ἀριστέα τοῦ Χρι-

στοῦ Δημήτριον, δπλοφόρον αὐτῆ παριστάμενον, τὴν λόγῃν κατέχοντα, τὸ φάσαγον φοροῦντα, ὄλον ἀνδρικόν, ὄλον εἰς ἀντιπάλων ἄμυναν ἔτοιμον, μονοουχί τοὺς ἡμῶν δυσμενεῖς ἀφειδῶς κατακόπτοντα, παρὰ τοσοῦτον οὐ
 345 κινουῦντα τὴν λόγῃν, παρ' ὅσον τὴν ἐξ ἰκεσίας θεομητορικὴν δικαίαν ἔστι
 ροπὴν ἀναμένον. Ἡ μὲν γάρ, ὡς Θεοῦ μήτηρ, θερμῶς ὑπὲρ ἡμῶν λιπα-
 ρεῖ, Θεὸς δὲ αὐτοῦ οἶδ' ὅτι τῆς μητρὸς εὐμενῶς τῆς προσκλήσεως ἐπα-
 177 κούων, χωρεῖν ἡμῶν κατ' ἐχθρῶν ἐπιτάξεται τῷ ἑαυτοῦ μάρτυρι· φιλάν-
 350 ἐπαμνεῖ—φιλόπατρις γάρ τὴν διάνοιαν—πρὸς Θεὸν ἐσχηκόσι. Τί τῆς ἀκοῆς
 προσηνέστερον ταύτης; Τί τῆς θείας ἐκπληκτικώτερον ταύτης; Τίνα γὰρ ἄν
 τις ἄλλω ἢ τὴν τῶν δυσμενῶν ἐλπίσαι καταβολὴν ἢ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν
 θαρροῆσαι, ἢ τῷ θεάματι τούτῳ; Ὅταν γὰρ ἡ μὲν πάναγνος τοῦ Θεοῦ Μή-
 355 αὐτῆ, πῶς οὐ φανὰς ἔχειν τὰς ἐλπίδας τοὺς τούτων ἰκέτας καὶ ὑμνητὰς χορῆ;
 Τίνων γὰρ ὑπὲρ ἄλλων ἢ τούτων οὕτως εἰσὶν ἔχοντες ἐναγώνιοι, Θεοῦ Μή-
 τηρ ἀληθῆς καὶ χριστομίμητος ὄντως ἀθλητῆς;

Ἀῦτη τῆς προεορτίου ταύτης ἐορτῆς ἡ ἀρχή, τοῦτο ταύτης τὸ αἷτιον,
 οὗτος τῆς συνθήκης τῶν ἁσμάτων ὁ τρόπος, δι' ἃ οὐκ οἶδ' εἶτε τὰ τῆς πό-
 360 λεως ἐνταῦθα μᾶλλον θαυμάζειν τολμήματα, εἶτε τὸ τῶν ἔργων ἦθος ἀσπά-
 σασθαι χορῆ. Τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα Δημητρίου τοῦ θείου τὰ προεόρτια, θείας
 ἐορτῆς τῷ ὄντι καὶ θυμηδίας ἔμπλεα τοῖς ἅπασιν ὄντα, ὧν ἡ παροῦ-
 179 σα || προεόρτιος χάρις οἶα κολοφῶν ἐστὶν ἢ κεφάλαιον, οὐ τῷ τοῖς ἁμασι
 μόνον ἐκεῖνων ταύτην πλεονεκτεῖν, ἀλλὰ τῷ καὶ τὴν κυρίαν αὐτῶν ἐορτὴν
 365 εὐθύς μετ' αὐτὴν ἡλίου δίκην ὡς ἡμῖς ἀκτινοβολοῦσαν καὶ καταναγάζουσαν
 ἀπαντῶν. Εἰ δὲ τὰ προτεμενίσματα λίαν καλὰ καὶ λόγον κρείττω, ποῖόν τινα
 τούτων εἶναι νομίζειν δεῖ τὸν ναόν, καὶ τίς ἂν αὐτοῦ τῶν ἀδύτων κατατολ-
 μήσειε; Καὶ εἰ Δημητρίου, πάλιν λέγω, τὰ προεόρτια, οὕτω πάγκαλα, οὐ-
 370 τως ὑπερθαύμαστα, τὴν τούτων κυρίαν καὶ δι' ἣν οὕτως αὐτὰ προτελεῖται,
 τίς ἂν, εἰ μὴ προδήλως μέμνηεν, εὐφημηῆσαι λόγῳ θαρροῆσει; Καὶ πολλῶ
 γε μᾶλλον τὴν ξύμπασαν συνελών, ἢ τῆς οἰκουμένης τῆ μετὰ θαύματος φήμη
 τὰ πέπρατα δίεισι καὶ ἢ τὴν ἐγκόσμιον τάξιν τῷ εὐ αὐτῆς διὰ πάντων ἡο-
 374 μοσμένῳ μιμεῖται; μῆνα μὲν ὑπὲρ ὄλον συνεχῶς ὑμνουμένη, δώδεκα δ' ἐν
 τῷ μεταξὺ προεορτίοις ἐορταῖς καὶ μεθεόρτω ὑπὲρ ἐορτὴν ἐκάστη, ταῖς μὲν
 181 διωρισμένως ταῖς δὲ συνεχῶς ὑπερῳμνουμένη, ἧς ἐκασταχόθεν ἀκοῦσαι πάν-
 τες ἐπείγονται, καὶ ἧς τοῦ μέλους ἡδονὴ πᾶσα καὶ τέρψις ἠτιτᾶται; Ἡ πα-
 ραβαλεῖν ἐτέραν οὐκ ἔνι, καὶ ἢ μοι δοκεῖν καὶ τὰ ὑπερκόσμια πάντα συνῆ-
 δεσθαι, ἣν θαυμάζουσι μετ' ἐκπλήξεως, καὶ ἣν ὄψεσθαι πάντες ἐφίενται—
 380 ἀκοῇ γὰρ αὐτὴν ἀξίως οὐ δεδύνηνται γινῶναι—καὶ ἣν οὐδέσι ποτὲ μιμή-
 σασθαι ἐξεγένετο, τῷ φρονήσεως ἀποδεῖν παιδείας τε ἡμῶν καὶ ᾠδῆς, ἧς
 καὶ πρὸ πάντων ἔγω γε τοσοῦτον ἠτιτημένον ἑμαυτὸν ἡγγμαι, ὅτι οὐδέ, περὶ

οὗ τοῦ παρόντος αὐτῆς μέρους τὸν λόγον ἐνεσησάμην, εἰπεῖν τι κατ' ἀξίαν
 θαρρῶ, πλὴν εἴ τις ἐκάστω τὸ δυνατόν, ἄξιον ἐν ἅπασιν εὐγνωμόνως ἐρεῖ
 —δ καὶ Θεῶ φίλον—καὶ ὅπερ ἡμῖν ἐνταῦθα σὺν ὅτι πολλῇ τῇ προθυμίᾳ
 385 συνεισηγекται. Κάκεινο δὲ περὶ αὐτῆς—θαρρῶ δ' ὅτι καὶ προσηκόντως—
 εἰπεῖν, οὐ παραιτήσομαι. Ταύτην, οἷς μὲν ἐπιπολαίως δοῶν συμβαίνει,
 18v τὴν διάνοιαν ἐμβαθύνουσι, || θαυμασθή τε μόνον καὶ ὄντως ἐπαινετὴ πόλις
 ἢ ταύτην οὕτω τελοῦσα καὶ πόλεις ὑπὲρ ἁπάσας εἶναι δοκεῖ, ὅτι τὸν δεσπό-
 390 τὴν ταύτης καὶ πολιούχον σὺν ὅτι πολλῇ τῇ ραστώνῃ σέβειν εὐνοϊκῶς οὕτως
 οἶδεν, ὡς καὶ μειζρόνως ἢ κατὰ θεῖον μάρτυρα δοκεῖν αὐτὴν τοῦτον γεραί-
 ρειν. Οἷς δὲ καὶ τὸν ἐορταζόμενον ταύτῃ θεῖον ὁπλίτην, ἡλικίος ἐστὶν ἄνω-
 θεν, ἐννοεῖν ἔπεισιν ὅσα τε διὰ τὸν ἑαυτοῦ καὶ πάντων δεσπότην ἐν γῆ
 395 παρῆκεν ἐκὼν καὶ ὅσ' εὔρετο ἐν οὐρανῷ τε καὶ γῆ, τὰ μὲν ἀνεγνώστα, τὰ
 δ' ἄροητα, καὶ ὅσα καὶ οἷα τῇ τοῦτον οὕτως ἐορταζόσῃ πόλει, εὖ δεῖ ποιῶν,
 διδούς τε καὶ ἀνταποδιδούς καὶ κοινῇ διατελεῖ καὶ καθ' ἕκαστον, θαυμάζειν
 μᾶλλον αὐτὸν καὶ γεραίρειν ἐστί, τὴν ἄνωθεν ἐν πᾶσιν αὐτοῦ τῶν τρόπων
 ἐδκολίαν θαυμάζουσι, καὶ τὴν ἀπαράμιλλον γενναϊότητα, τὴν εὐμένειάν τε
 καὶ τὸ φιλόπατρι, ἢ τῆς οὕτως αὐτὸν ὑμνούσης πόλεως τὴν προθυμίαν ἐπαι-
 400 νεῖν καὶ τὴν ἐξ εὐνοίας δυνατὴν ταύτης ἀντίδοσιν, ὁποῖόν τι καὶ τοῖς βαθὺν
 19r λήϊον νουνεχῶς || ὄρωσι συμβαίνει καὶ γηρόνους αὐτοῦ φιλοτίμως ἐπιμε-
 λουμένους, τούτους οὐ μᾶλλον ἢ τὴν ἄρουραν ἐπαινεῖν, ἐκεῖνο δὴπουθεν
 ἐννοοῦσιν, ὡς ἢ πάνυ ταύτης τῶν καρπῶν φορὰ, πονεῖν ἐκείνους ἀεὶ περὶ
 405 ταύτην ποιεῖ καὶ γλυκεῖαν ἐν αὐτῇ τέμνειν αὐλακα καὶ δαιψιλῶς καταβάλ-
 λειν τὰ σπέρματα, τῶν πόνων ἐκεῖθεν ἐνδεχομένους οὐ μικρῶς ἐσαυθις
 ἀπόνασθαι· ἄλλως μὲν γὰρ αἰσθησις ἐπιπολαίως τοῖς φαινομένοις ἐμβάλ-
 λουσα, ταῦτα λογίζεται, ἄλλως δὲ αὐτοῖς ἐμβαθύνουσα διάνοια κρῖνει. Ὁ δὲ
 ἡμᾶς μικροῦ καὶ παραδραμεῖν ἐπιλελησμένους, ὅσπερ οὐκ ὄν ἐνίοις δοκεῖ,
 ἐκεῖνο δὴ νῦν μόνον εἰπών, καταλύσω τὸν λόγον καὶ ἦν δὲ μετὰ τὴν παροῦ-
 410 σαν προεόρτιον χάριν μετὰ καλοῦ τοῦ προσχήματος ἢ πόλις αὐτῷ ξύμπασα
 κοσμῶς εὖ μάλα ἐπέτειον ἱερὰν ποιεῖται καὶ θεῖαν πομπήν, ἣς οὐδεπώ-
 ποτε παρ' οὐδέσιν ἐξ ἴσου γέγονεν, ἢ ἐγγύς, οὐδ' οὕτω κατ' αὐτὴν μεγαλο-
 19v πρεπῆς. || Τίς ταύτης οὐ θαυμάζει τὴν χάριν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἢ τὴν τόλμαν,
 ἢ διὰ τῆς λεωφόρου, ἐκ τῆς οὕτω λεγομένης Καταφυγῆς, διὰ τὸ τοῦτον
 415 ἐκεῖσε τὸν ἀριστέα, ὑπόγεω γὰρ εἰσιν ἐνταῦθα στοαί, κατὰ τὴν, ὅταν ἐντεῦ-
 θεν ἡμᾶς διώκωσιν, ἐκεῖσε ἰέναι κελεύουσαν ἐντολήν, ζητούμενον μὲν, τόπον
 δὲ τῇ ὄργῃ—κατὰ τὸ γεγραμμένον—διδόντα, καταπεφευγέναι μικρὸν ἀπο-
 κρουπτόμενον, εἰς τὸν θεῖον τούτου καὶ περιβόητον ναόν, μετ' ᾧδῆς πρόεισ
 καὶ θείου παιῶνος καὶ φωτοχυσίας ὅτι πολλῆς, ὡς καὶ πάσας φωτὶ τὰς
 420 ἀγνιὰς καταστράπτεισθαι, τὸ τούτου χριστομίμητον ἐξεικονίζουσα πάθος καὶ
 τὴν ἐκεῖθεν εἰς τὸ μαρτύριον αὐτοῦ μετὰ πομπῆς ἀγωγήν, οἷαν ἐπὶ περιφα

νεῖ τότε καὶ μεγάλῳ στρατάρχῃ, μεταβαλεῖν ἐκ τῆς πατρώας δόξαντι θρη-
 σκείας εἶδει γενέσθαι. Περιφανῆ γὰρ τοῖς περιφανέσι καὶ τὰ γινόμενα, κἄν
 424 τε τῆς κρείττονος, κἄν τε τῆς ἐλάττονος ὄντα τύχη μοίρας, τοῦθ' ὅπερ καὶ
 20r τῷ Σωτήρι τῶν ὄλων Χριστῷ καθ' ἐκάστην πρὸς τῶν || ἱερέων ἐν ταῖς
 θεΐαις ἱεροτελεστίαις ὄραται γινόμενον, τὴν αὐτοῦ προδοσίαν καὶ τὸν ἐν
 αὐτῷ τῶν ἀνόμων ἐξεικονίζον θεατροισμόν. Ἄ γὰρ ἐφ' ὕβρει πάλαι καὶ
 χλεύῃ τῶν ἀγίων καὶ αὐτοῦ, φημί, τοῦ τῶν ἀγίων ἀγίου, τῆ τοῦ πονηροῦ
 συναγωγῆ κακῶς ἐφεύρηται, ταῦτ' ἐπὶ τιμῇ τούτων καὶ δόξῃ, τῆ τοῦ Θεοῦ
 430 τῶν ὄλων ἐκκλησία καλῶς ἐπιενερόηται σέβεσθαι, τῶν μὲν δεδρακότων εἰς
 ἔλεγχον, δόξαν δὲ τῶν πεπονηθέντων.

Ἄλλ' ὃ Μῆτερ Θεοῦ τοῦ ὄντος, Σὲ γὰρ εἶναι τῷ ὄντι θεοτόκον ὁμο-
 λογοῦντες πιστεύομεν, τὸν ἕνα τῆς Τριάδος ἀρρήτως ἡμῖν τετοκυῖαν Θεόν!
 Ἡ τῷ Θεῷ πάλαι προορισθεῖσα καὶ χωρητικὴ γενέσθαι τοῦ πληρώματος
 435 αὐτοῦ τῆς θεότητος διὰ καθαρότητος ὑπερβάλλον ἀξιοθεῖσα, ἡ οὐράνιος ἐν-
 τεῦθεν καὶ θεΐα παστὰς καὶ θεῖος θρόνος καὶ θεΐα σκηνὴ καὶ Θεοῦ βασι-
 λεία καὶ θάλαμος ἔμψυχος καὶ θεοπρεπὲς αὐτοῦ ταμιεῖον καὶ οὐσα καὶ τοῖς
 θείοις ἀνδράσιν οὕτω κεκλημένη, τὸ τῶν θείων τε καὶ τῶν ἀνθρωπίνων
 20v χαρίτων πρυτανεῖον, τῆς ἀμαρτίας ἡμῶν τῶν προπα||τόρων ἡ λύσις, τῆς εὐ-
 440 γονίας ἡμῶν τοῦ γένους ἡ καταρχή—τῷ γὰρ θεῷ σου τόκῳ τῆς γῆς ἡμῶν
 τὸ γένος ἀπαναστῆναι καὶ προειρημένον οὐράνιον ἀντ' ἐπιγείου γενέσθαι
 προϋξήσεως—ἡ τῶν ὄντινα ὄν χειμαζομένων χειμῶνα λιμὴν ὁ εὐδιεινό-
 τατος καὶ πάντων ἀπλῶς ἀμαρτανόντων τὸ μέγα κρησφύγετον· εἰ γὰρ ἡμῶν
 τοῦ γένους θερμὸν ἱλαστήριον καὶ σεμνὸν ἐγκαλλώπισμα καὶ βᾶθρον σωτή-
 445 ριον. Καὶ ὃ τῶν ἀριστεῶν Χριστοῦ τὸ μέγα καὶ θεϊότατον ὄνομα, Δημή-
 τριε, ὃν ὑπερβαλλόντως περιήλκας, ὃ γνησίως ἠκολούθηκας, ὃ τοῦπίταγμα
 πᾶν ἐκτετέλεκας, δι' ὃν τῶν ἐνταῦθα τοῦ βίου τερπνῶν ὠλιγώρηκας. Πλού-
 τῳ γὰρ οὐκουν ρέοντι καὶ δόξῃ λυομένη, ἀλλ' ἐσιῶμι καὶ μένοντι τῆ σῆ
 καρδία προσέθου, καὶ δι' ὃν ἐκοντὶ πρὸ ὄρας τὸ σόν, θανῶν, ἐξέχεας αἷμα,
 450 πρὸς ὃν χαίρων ἀνηλθες, ἢ ἐπανήλθες. Ἐκεῖθεν γὰρ ἵεναι τὸ πρῶτον ἐν-
 ταῦθ' ἀληθῶς δοκεῖς διὰ γεννήσεως, κακεῖθεν δι' ἀναγεννήσεως ἐπανιέναι
 21r μαρτυρικῆς. Ὁ τῆς σῆς Θεσσαλονίκης τὰς μὲν εὐδο||ξίας αὔξων, μαραίνων
 δὲ τὰς ἀδοξίας καὶ σύμπαν αὐταῖς, ὡς εἰπεῖν, διαφθεῖρων τὸ βλάβος· προ-
 στάτης γὰρ εἰ ταύτης καὶ πρόβολος καὶ φύλαξ καὶ σωτήρ καὶ φερέγγυος
 455 φρουρὸς καὶ πολιοῦχος καὶ εἴ τι σωτήριον ἕτερον ὄνομα. Ὁ σιδήρου παν-
 τὸς καὶ ἀδάμαντος τὴν γνώμην καὶ τὴν πίστιν στερεότερος, ὁ τῆς ἀληθείας
 ἀγωνιστής, ὁ μέγας ἀριστεὺς καὶ καλλίνικος μάρτυς καὶ συμπαθέστατος, ὁ
 τοῖς ἐπικαλουμένοις σὲ πᾶσι τε καὶ πανταχοῦ ταχέως παρὼν καὶ τὴν αἰτου-
 μένην παραχρῆμα τούτοις βραβεύων ἄρηξιν. Οἱ κοινῶς φάναι τοῦ κόσμου
 460 προστάται, τῶν πιστῶν ἀντιλήπτορες, τῆς οἰκουμένης φρουροὶ καὶ τῆς
 ἐξαιρέτως ὑμᾶς κοινῆ ταύτης ὑμνοῦσης πόλεως ἀρωγοί, τὴν προέδροτον ταύ-

την εορτήν και τὴν διὰ ταύτης ἀντιβολίαν, ὡς εὐμενεῖς καὶ Θεὸν τῶν ὄλων
 μιμούμενοι τὸν φιλόανθρωπον, προσιέμενοί τε καὶ ἐνδεξάμενοι, ἢ δαφιλῶς
 464 οὕτω καὶ φιλοτίμως ὑμῖν αὐτὴν ἐκτελεῖ πόλις, ἢ φιλόθεος ἰμοῦ καὶ φιλό-
 21v μαρτυς || καὶ φιλέορτος. Τῆς σοφίας τὸ ταμιεῖον, τὸ δοχεῖον τῆς εὐσεβείας,
 τῆς πίστεως ἢ στάθμη, τὸ πάντων ἀπλῶς τῶν καλῶν, θείων, λέγω, καὶ ἀν-
 θρωπίνων σεμνὸν καταγώγιον, τὴν ὑμῶν, φημί, πόλιν, τὴν περιφρημον Θεο-
 σαλονικήν, παντὸς ἀναροῦ καὶ πάσης βλάβης καὶ πάντων δυσμενῶν ἐπιθέ-
 σεως ῥούισθε, τὰ λυμαινόμενα μὲν ταύτην ἀποσοβοῦντες, τοὺς ἀντιπάλους
 470 αὐτῆς καταπολεμοῦντες, οἱ τῷ μεγέθει τῶν αὐτοῖς κακῶς πεπραγμένων με-
 θύουσί τε καὶ μαίνονται. Καὶ ἂ κατὰ τῆς αὐτῶν τρέψαιτο κεφαλῆς, καθ’
 ὑμῶν ὄνειροπολοῦσι καὶ συσκευάζουσι. Παρεχόμενοι δὲ τὰ συνοίσοντα καὶ
 ἀμφοτέρω, λέγω τὴν ἄφθαρτον ψυχὴν καὶ σῶμα τὸ φθειρόμενον, καὶ τὸ πᾶ-
 σιν αὐτὴν ἀγαθοῖς εὐθενεῖν τε καὶ εὐδοξεῖν εὐνομία τε χρῆσθαι καὶ πρὸ
 475 πάντων εὐαγγελικῶς πολιτεύεσθαι. Ταῦτα γὰρ ἡμεῖς τε ὑμᾶς εὐνοϊκῶς
 ποιτιώμεθα καὶ ταῦθ’ ὑμεῖς ἡμῖν εὐμενῶς δοίητε Θεοῦ φιλανθρωπία καὶ
 22r χάριτι· ὃν ἢ μὲν σωματικῶς ἡμῖν ὑπὲρ ἔννοιαν τέτοκας, || ὃ δὲ μετὰ σώμα-
 τος ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἢ κατ’ ἄνθρωπον μᾶλλον τὸν ὄντως εἰπεῖν, τεθεράπευ-
 κας· καὶ οὗ πᾶς ὕμνος καὶ πᾶς εὐφημία καὶ λόγος ἅπας ἠτιᾶται, οὐ τῶν
 480 ἐγγείων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτά τε καὶ ὑπερουραίων καὶ ὧ πᾶσαν
 πρόπειν ὑπερβαλλόντως δόξαν πιστεύομεν καὶ προσκύνησιν, ἅμα τῷ ἀνάρχῳ
 τούτου Πατρὶ καὶ Πνεύματι τῷ συναϊδίῳ, ἐν οἷς μία θεότης ἢ τρισυπόστα-
 τος σέβεται, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.